

PREDLAGATELJ: GRADSKO VIJEĆE

PRIJEDLOG

Temeljem članka 20. stavak 1. točka 32) Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni glasnik RS“, br. 129/07, 83/14-dr. zakon i 101/16-dr. zakon) i članka 33. stavak 1. točka 20. Statuta grada Subotice („Službeni list Općine Subotica“, br. 26/08 i 27/08-ispravak i „Službeni list Grada Subotice“, br. 46/11 i 15/13),

Skupština grada Subotice, na sjednici održanoj dana 2017. godine, donijela je

ODLUKU

o usvajanju Lokalnog akcijskog plana za unaprjeđenje položaja Roma 2017.-2021.

I

Usvaja se Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma 2017.-2021., koji je u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

II

Ovu odluku objaviti u „Službenom listu Grada Subotice“.

O b r a z l o ž e n j e

Pravni temelj: Članak 20. stavak 1. točka 32) Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni glasnik RS“, br. 129/07, 83/14-dr. zakon i 101/16-dr. zakon) i članak 33. stavak 1. točka 20. Statuta grada Subotice („Službeni list Općine Subotica“, br. 26/08 i 27/08-ispravak i „Službeni list Grada Subotice“, br. 46/11 i 15/13).

Razlozi za donošenje: Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma 2017.-2021. je izrađen na temelju Strategije za socijalno unaprjeđenje položaja Roma i Romkinja 2016.-2025. koja je donesena u okviru programa Europa 2020. Rezultati realizacije predviđenih programa ovim nacionalnim dokumentom, bit će rezultat aktivnosti u lokalnim sredinama.

Lokalni Akcijski plan počiva na analizi relevantnih međunarodnih i nacionalnih dokumenata, analizi stanja, problema i potreba pripadnika romske populacije na području Grada Subotice. Sukladno tomu, Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma obuhvaća područje obrazovanja, stanovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

Dokument je nastao uz koordinirani rad Vijeća za unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice s radnim skupinama za navedena područja, u koje su bili uključeni predstavnici lokalne samouprave, Doma zdravlja Subotica, PU „Naša radost“, osnovnih i srednjih škola, Centra za socijalni rad Grada Subotice, Nacionalne službe za zapošljavanje filijala (područni ured) Subotica, romskih nevladinih organizacija, pedagoški asistenti, romska zdravstvena medijatorica i koordinator za inkluziju Roma Grada Subotice.

Realizacijom Lokalnog akcijskog plana postići će se unaprjeđenje uvjeta života Roma i Romkinja na području Grada Subotice, kroz primjenu realnih, održivih i sustavnih mjera, vlastita planirana ulaganja kao i udruživanjem sa sredstvima iz drugih izvora. Sve aktivnosti planiramo realizirati u partnerstvu sa svim sudionicima u kreiranju ovoga dokumenta.

Usvajanjem ovoga plana Grad ispunjava i propisane formalne uvjete Europske unije kojim se, posjedovanje ovog strateškog dokumenta, otvaraju vrata europskih fondova za socijalnu skrb, programe i usluge namijenjene najugroženijem stanovništvu.

Kroz definirane mehanizme pratit će se realizacija mjera koje trebaju pridonijeti ostvarenju cilja koji je Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma 2017.-2021. na području grada Subotice postavio.

Temeljem navedenog, predlaže se donošenje Odluke u tekstu kako je dano u materijalu.

Izvršitelji: Lokalna samouprava u suradnji s nadležnim ministarstvima, pokrajinskim tajništvima i institucijama iz područja obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene i socijalne skrbi.

Izvori sredstava potrebnih za realizaciju: Za realizaciju ove odluke osigurana su sredstva u proračunu Grada Subotice za 2017. godinu, a za realizaciju Lokalnog akcijskog plana za navedeno razdoblje potrebno je osigurati sredstva u proračunu.

Grad Subotica

LOKALNI AKCIJSKI PLAN ZA
UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA
ROMA
2017.-2021.

Subotica

.....

Sadržaj

Uvodna riječ gradonačelnika
Rješenje o formiranju Vijeće za unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice
Kratice
Opći podaci o Subotici
Opći podaci o Romima
Opći podaci o romskoj zajednici u Srbiji
Romska zajednica u Subotici
Lokalni mehanizmi za potporu inkluzije romske zajednice na području Grada Subotice
Zakonodavna i strateški okvir za izradu LAP-a
Metodologija rada pri izradi LAP-a
Primjena LAP-a
Praćenje uspješnosti primjene LAP-a
Opći i specifični ciljevi LAP-a
SWOT analiza nacionalni nivo
SWOT analiza lokalni nivo
LAP za obrazovanje
LAP za stanovanje
LAP za zapošljavanje
LAP za zdravstvenu zaštitu
LAP za socijalnu skrb
Rješenje Skupštine grada Subotice o usvajanju LAP-a
Popis tablica

Uvodna riječ gradonačelnika

Usvajanje Lokalnog akcijskog plana za unaprjeđenje položaja Roma za razdoblje od 2017.-2021. godine predstavlja daljnji korak lokalne samouprave u smjeru strateškog planiranja potreba i interesa naših građana iz romske zajednice. Ovaj dokument temelji se na analizi relevantnih međunarodnih i nacionalnih dokumenta, analizi stanja, problema i potreba pripadnika romske populacije na području grada Subotice. Sukladno tomu, Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma obuhvaća područje obrazovanja, stanovanja, zapošljavanja, zdravstvene i socijalne skrbi. Dokument je nastao uz koordinirani rad Vijeća za unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice s radnim skupinama za navedena područja, u koje su bili uključeni predstavnici lokalne samouprave, Doma zdravlja Subotica, PU „Naša radost“, osnovnih i srednjih škola, Centra za socijalni rad Subotica, Nacionalne službe za zapošljavanje područni ured Subotica, romskih nevladinih organizacija, pedagoški asistenti, romska zdravstvena medijatorica i koordinator za inkluziju Roma Grada Subotice.

Realizacijom Lokalnog akcijskog plana za unaprjeđenje položaja Roma i Romkinja na području grada Subotice želimo postignuti unaprjeđenje uvjeta života kroz primjenu realnih, održivih i sustavnih mjera. Namjera nam je kroz vlastita planirana ulaganja kao i udruživanjem sa sredstvima iz drugih izvora, izgraditi ambijent za poboljšanje života naših sugrađana iz romske zajednice. Sve aktivnosti planiramo realizirati u partnerstvu sa svim čimbenicima koji su sudjelovali u kreiranju ovoga dokumenta.

Nije zanemariva ni okolnost da time ispunjavamo i propisane formalne uvjete Europske unije kojim se, posjedovanje ovog strateškog dokumenta otvaraju vrata europskih fondova za socijalnu skrb, programe i usluge namijenjene najugroženijem stanovništvu.

Kroz definirane mehanizme pratit ćemo realizaciju mjera koje trebaju pridonijeti ostvarenju cilja koji je Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma 2017.-2021. na području grada Subotice postavio.

Gradonačelnik

Bogdan Laban, v. r.

VIJEĆE ZA UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA ROMA NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE

S ciljem unaprjeđivanja položaja Roma na području grada Subotice, Gradsko vijeće je temeljem članka 9 Odluke o Gradskom vijeću Grada Subotice („Službeni list Grada Subotice“, broj 1/2010 i 40/2012) i članka 22 i 23 Poslovnika Gradskog vijeća Grada Subotice koji je donesen pod brojem: I-02-27-2008 dana 17. 07. 2008. godine („Službeni list Grada Subotice“, broj 42/2012), na 106. sjednici, zavedenoj pod brojem III-90-14/2015, održanoj dana 23. 11. 2015. godine, imenovalo Vijeće za unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice. Ovo tijelo je zaduženo za izradu i praćenje realizacije Lokalnog akcijskog plana za unaprjeđenje položaja Roma u Subotici u području:

- 1) obrazovanja,
- 2) stanovanja,
- 3) zapošljavanja,
- 4) zdravstvene i
- 5) socijalne skrbi.

Vijeć obavlja sljedeće poslove koji se odnose na unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice :

- sudjeluje u pripremi i praćenju implementacije strateških i operativnih dokumenata vezanih za unaprjeđenje položaja Roma u lokalnoj zajednici;
- surađuje sa svim relevantnim čimbenicima iz sustava obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi i drugim čimbenicima u cilju unaprjeđenja položaja Roma u lokalnoj zajednici;
- formira radne skupine s ciljem integralnog pristupa rješavanju problema u području obrazovanja, zdravstvene i socijalne skrbi i dr.;
- periodično održava sjednice na kojima će se razmatrati aktuana pitanja i mogućnosti prevladavanja problema;
- koordinira suradnju među institucijama i drugim organizacijama u cilju pružanja potpore za realizaciju aktivnosti koje imaju za cilj poboljšanje kvalitete života Roma na području Grada;
- obavlja i druge poslove vezane za unaprjeđenje položaja Roma u lokalnoj zajednici.

Stručne, administrativne i tehničke poslove za potrebe Vijeća obavlja tajništvo Gradske uprave Grada Subotice nadležni za poslove društvenih djelatnosti.

Članovi gradskih vijeća, relevantnih obrazovnih institucija, romskih udruga građana kao i predstavnici romske zajednice bili su uključeni u radne skupine za izradu Lokalnog akcijskog plana za unaprjeđenje položaja Roma na području grada Subotice (u daljnjem tekstu LAP) za područja obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja, zdravstvene i socijalne skrbi.

Kratice

Republika Srbija	RC
Grad Subotica	GRAD
Tajništvo za društvene djelatnosti	TAJNIŠTVO
Lokalni akcijski plani za unaprjeđenje položaja Roma na području grada Subotice	LAP
Pedagoški asistent	PA
Udruga građana	UG
Nevladina organizacija	NVO
Romska nevladina organizacija	RNVO
Tim za praćenje i izvještavanje realizacije LAP-a	TIM
Vijeća za unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice	VIJEĆE
Jedinica lokalne samouprave	JLS
Dom zdravlja Subotica	DZS
Centar za socijalni rad Grada Subotica	CSRG
Dom za djecu ometenu u razvoju „ Kolijevka “	KOLIJEVKA
Ujedinjeni narodi	UN
Koordinator za inkluziju Roma Grada Subotice	KOORDINATOR
Crveni križ Subotica	CKS
Vijeće Europe	VE
Predškolsko obrazovanje i odgoj	POO
Ministarstvo za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja	MRZSiBP
Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo i turizam	PTGiT
Sakupljači sekundarnih sirovina	SSS
Nacionalna služba za zapošljavanje filijala (područni ured) Subotica	NSZFS

Svi pojmovi upotrijebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvaćaju muški i ženski rod osoba na koje se odnose.

O SUBOTICI

Povijesni podaci

Subotica se u pisanim dokumentima prvi put spominje 07. svibnja 1391. godine, mada je utvrđeno da su ljudi na ovom prostoru živjeli još prije tri tisuće godina. Izgrađen na vjetrometini, na raskrižju putova, ovaj je grad vječito bio mjesto burnih povijesnih događaja. Planski i urbani razvoj vezuje se za 1779. godinu, kada je carica Marija Terezija – za odanu službu subotičkih graničara habsburškom dvoru – proglasila Suboticu *slobodnim kraljevskim gradom*, te se u znak sjećanja 1. rujna proslavlja kao dan grada.

Status slobodnog kraljevskog grada donio je Subotici veću autonomiju i novo ime - Maria Theresiopolis. Od tada počinje planski i ubrzani razvitak grada, kao i pretvaranje okolnih pašnjaka u oranice. Poslije Nagodbe iz 1867. godine, sve do 1914. godine u Subotici se naglo razvijaju građansko društvo i grad. Dolaskom željeznice u grad razvila se trgovina poljoprivrednim i stočarskim proizvodima. Krajem XIX. stoljeća, dolaskom industrijalizacije, Subotica ima ulice osvijetljene električnom strujom, kazalište, gimnaziju, muzičku školu i tramvaj. Po uzoru na tadašnje europske gradove, započinje izgradnja cesta, javnih objekata, privatnih i najamnih palača i sakralnih objekata. U arhitekturi grada dominira stil secesije čiji su najreprezentativniji objekti Gradska kuća, Sinagoga i Raichle palača. Poslije II. svjetskog rata, Trianonskim sporazumom iz 1920. godine Subotica je priključena Kraljevini SHS i od tog razdoblja počinje novija povijest grada. Subotica je danas suvremena urbana, multinacionalna, multikulturalna i multikonfesionalna zajednica građana s razvijenom mrežom kulturnih, obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih ustanova.

Geografski podaci

Subotica je smještena uz granicu s Republikom Mađarskom, na deset kilometara od graničnog prijelaza Kelebija i trideset kilometara od graničnog prijelaza Horgoš, na 46 stupnjeva i 05 minuta sjeverne geografske širine i 19 stepeni i 39 minuta istočne geografske dužine. Prosječna nadmorska visina je 114 metara, 40 metara iznad razine

Tise kod Kanjiže i 32 m iznad razine Dunava kod Baje. Pored Subotice prolazi međunarodna cesta E-75.

Kroz teritorij Grada Subotice prolazi tranzitna paneuropska cesta E-75, ona ga povezuje s Republikom Mađarskom na sjeveru a na jugu, preko Beograda, s Južnom Europom. U Gradu se križaju magistralni smjerovi prema Novom Sadu, Somboru, Horgošu i Senti. Željeznička trasa Beograd-Budimpešta prolazi kroz urbanu jezgru Subotice i račva se s pružnim smjerovima prema Somboru, Horgošu, Crvenki i Baji.

Zahvaljujući geografskom položaju i vrijednim građanima, Grad Subotica je postao najznačajniji administrativno-upravni, industrijski, trgovački, prometni i kulturni centar Sjeverno-bačkog okruga, koji obuhvaća još i općine Bačka Topola i Mali Idoš. Obližnje Paličko jezero ga čini turističko-rekreativnim centrom šireg područja.

Udaljenost Subotice od glavnih gospodarskih centara u okruženju: Beograd - 184 km; Budumpešta - 203 km; Solun - 805 km; Zagreb - 537 km; Beč - 440 km; Bukurešt - 708 km.

Sjeverno od grada prostire se plodna pješčara s vinogradima i voćnjacima a južno, zemlja oranica. Grad Subotica predstavlja značajni faktor u povezivanju Republike Srbije s Europom i spominje se kao *sjeverna kapija*.

Demografski podaci

Po Popisu stanovništva iz 2011. godine u Subotici, s okolnim mjestima, živi 141.554 stanovnika (68.040 muškaraca i 73.514 žena) u 53.601 kućanstava. Prosječni broj članova po kućanstvu iznosi 2,6. Radno sposobnih građana (od 15-64 godine) je 99.620 osoba. Analizom kretanja ukupnog broja stanovnika, Subotica do 1981. godine bilježi konstantni porast broja stanovnika, dok se u razdoblju nakon 1981. godine bilježi obrnuta tendencija, odnosno smanjenje broja

stanovnika. Prosječna starost stanovništva Grada Subotice iznosi 41,9 godina, što Suboticu svrstava u kategoriju gradova u dubokoj demografskoj dobi. Teritorij grada čine 19 naseljenih mjesta s 37 mjesnih zajednica. Na gradskom području živi 105.681, a na seoskom području i ostalim naseljenim mjestima 35.873 stanovnika.

U Subotici zajedno žive 21 nacionalna zajednica i u službenoj uporabi su srpski, mađarski i hrvatski jezik.

Tablica 1 Stanovništvo u Subotici

	Grad		Okrug	
	Broj	Udio u ukupnom stanovništvu (%)	Broj	Udio u ukupnom stanovništvu (%)
Srbi	38.254	27,02	50.472	27,00
Albanci	383	0,27	486	0,26
Bošnjaci	216	0,15	225	0,12
Bugari	76	0,05	80	0,04
Bunjevci	13.553	9,57	13.772	7,37
Vlasi	2	0,00	2	0,00
Goranci	151	0,11	165	0,09
Jugoslaveni	3.202	2,26	3.426	1,83
Mađari	50.469	35,65	76.262	40,80
Makedonci	482	0,34	541	0,29
Muslimani	334	0,24	413	0,22
Nijemci	260	0,18	314	0,17
Romi	2.959	2,09	3.342	1,79
Rumunji	67	0,05	76	0,04
Rusi	76	0,05	87	0,05
Rusini	172	0,12	456	0,24
Slovaci	158	0,11	282	0,15
Slovenci	169	0,12	227	0,12
Ukrajinci	46	0,03	81	0,04
Hrvati	14.151	10,00	14.536	7,78
Crnogorci	1.349	0,95	3.654	1,95
Ostali	580	0,41	756	0,40
Neopredijeljeni	11.815	8,35	13.393	7,17
Regionalna pripadnost	2.067	1,46	2.464	1,32
Nepoznato	563	0,40	1.394	0,75
Ukupno	141.554	100	186.906	100

Preuzeto iz Profil zajednice Grad Subotice

Opći podaci o Romima

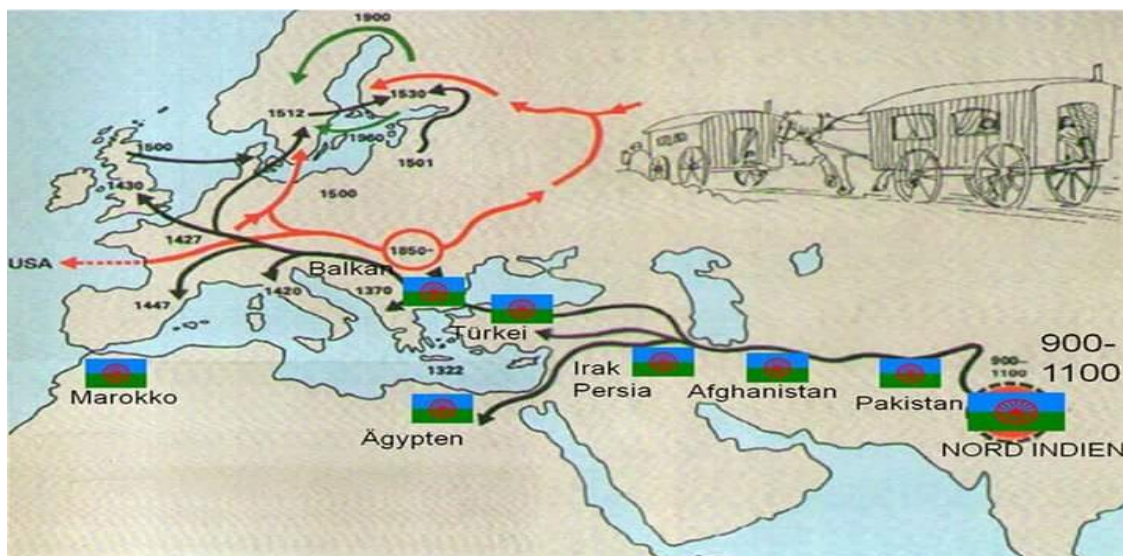

Iako o porijeklu Roma i njihovoj povijesti ne postoje sustavni pisani povijesni izvori, temeljem postojećih pisanih tragova, literature i temeljem proučavanja legendi i usmenog predanja, istraživači su suglasni da Romi vode porijeklo iz Indije. Tomu u prilog ide i jezik Roma u kojemu postoje očuvani tragovi njihova indijskog porijekla.

Također je, temeljem postojećih tragova, jasno da su se Romi tijekom stoljeća selili iz Indije.

O razlozima pokretanja Roma iz Indije govore mnoge legende, ali je izvjesno da su njihove seobe bile uvjetovane ratovima i stalnim progonima kojima su Romi bili izloženi. Naime, pohodi osvajača natjerali su Rome da se sklanjaju pred neprijateljima. Zbog toga su napustili svoju postojbinu, a ta sudbina ih je pratila tijekom svih kasnijih kretanja. Prema nekim podacima, velika seoba Roma iz Indije je bila pokrenuta strašnim napadima moćnih arapskih osvajača početkom XI. stoljeća.

Prva destinacija je bila Bliski Istok. Odatle je jedna skupina preko Kavkaza došla u Rusiju, drugi do Sjeverne Afrike (otud za Rome postoji i naziv Egipćani). Jedna skupina se uputila ka Grčkoj. Odatle su krenuli ka balkanskim i drugim europskim zemljama. Temeljem nekih podataka, Romi su živjeli u Perziji već u IV. stoljeću. Pojedini naučnici smatraju da su se Romi doselili u zemlje Bizantskog Carstva u IX. stoljeću. Međutim, prvi pouzdani pisani trag o Romima potječe iz 1068. godine. Radi se o tekstu o životu sv. Đorđa Antonskog, sastavljenom u manastiru Ivron na Atosu, u kojemu se govori o Adsinkanima u Carigradu i u svezi s ovim zapisom postoji suglasnost istraživača da se radi o Romima. Iz Istočne i Južne Europe Romi su se dalje raseljavali u zemlje Centralne i Zapadne Europe, a stigli su, u manjem broju, i do Skandinavije. Na prostore Južne Amerike Romi su dolazili iz Španjolske između XVI. i XIX. stoljeća, a na prostore Sjeverne Amerike i Australije stigli su tek u XIX. i XX. stoljeć kao pečalbari (Đurić, 1987.).

Karta migracija Roma iz Indije

Romi danas žive u svim zemljama svijeta. Teško je sa sigurnošću utvrditi broj. Prema nekim procjenama, samo u Europi živi između 10 i 15 milijuna Roma.

Ljudi slični Romima i danas žive u Indiji

Romski pokret

U Londonu je 8. travnja 1971. godine održan Prvi svjetski kongres Roma i na njemu je prvi put u povijesti usvojena odluka da je **Rom** - službeni naziv za pripadnike ove zajednice, priznata je romska zastava i romska himna. Od tada se 8. travnja obilježava kao Svjetski dan Roma.

Romska zastava

Na romskoj zastavi je plavom bojom predstavljeno nebo, kao simbol slobode, bezgraničnog prostranstva i života pod vedrim nebom. Zelenom bojom je predstavljena trava, cesta, drum, kao simbol života koji je obilježen stalnim putovanjem, na putu bez granica koji je uvijek „otvoren“ Romima. Crveni kotač predstavlja simbol stalnog kretanja i života na kotačima. Broj paoka na točku je broj stoljeća koji je proveden u izgnanstvu.

Komisija za ljudska prava u Ženevi je 1977. godine donijela rezoluciju po kojoj su Romi *indijska povijesna, kulturna i jezična manjina* i da, sukladno tomu, uživaju zaštitu i prava koja su utvrđena dokumentima Ujedinjenih naroda. Od tada se međunarodna organizacija Roma, osnovana 1971. god. u Londonu, obraća Ujedinjenim narodima i njenim organima zahtijevajući da kao nevladina organizacija postane članica međunarodne zajednice, tražeći zaštitu pripadnika Roma u svim zemljama gdje oni žive i zalaže se da Romi, kao etnička, kulturna, jezična i socijalna manjina imaju pravo na svoj nacionalni i kulturni identitet (uspor.: Đurić, 1987: 203). Međunarodna romska zajednica, kao nevladina organizacija Roma, 1979. god. dobiva konzultativni status pri Ekonomskom i socijalnom vijeću Ujedinjenih naroda, te na taj način zastupa interese Roma na međunarodnoj razini (uspor.: Đurić, 1998: 72). Ali, zaštita ljudskih i manjinskih prava Roma nije samo u domeni prava i primjene prava. Kako izvještava Europski komitet za migracije 1995. godine koji se bavi položajem Roma u Europi, Romi su u nepovoljnom položaju u skoro svim područjima života: u obrazovanju, zapošljavanju, zdravlju, stanovanju, sudjelovanju u javnom životu.

OPĆI PODACI O ROMIMA U SRBIJI

Pod romskom zastavom nikada nije vođen ni jedan rat!

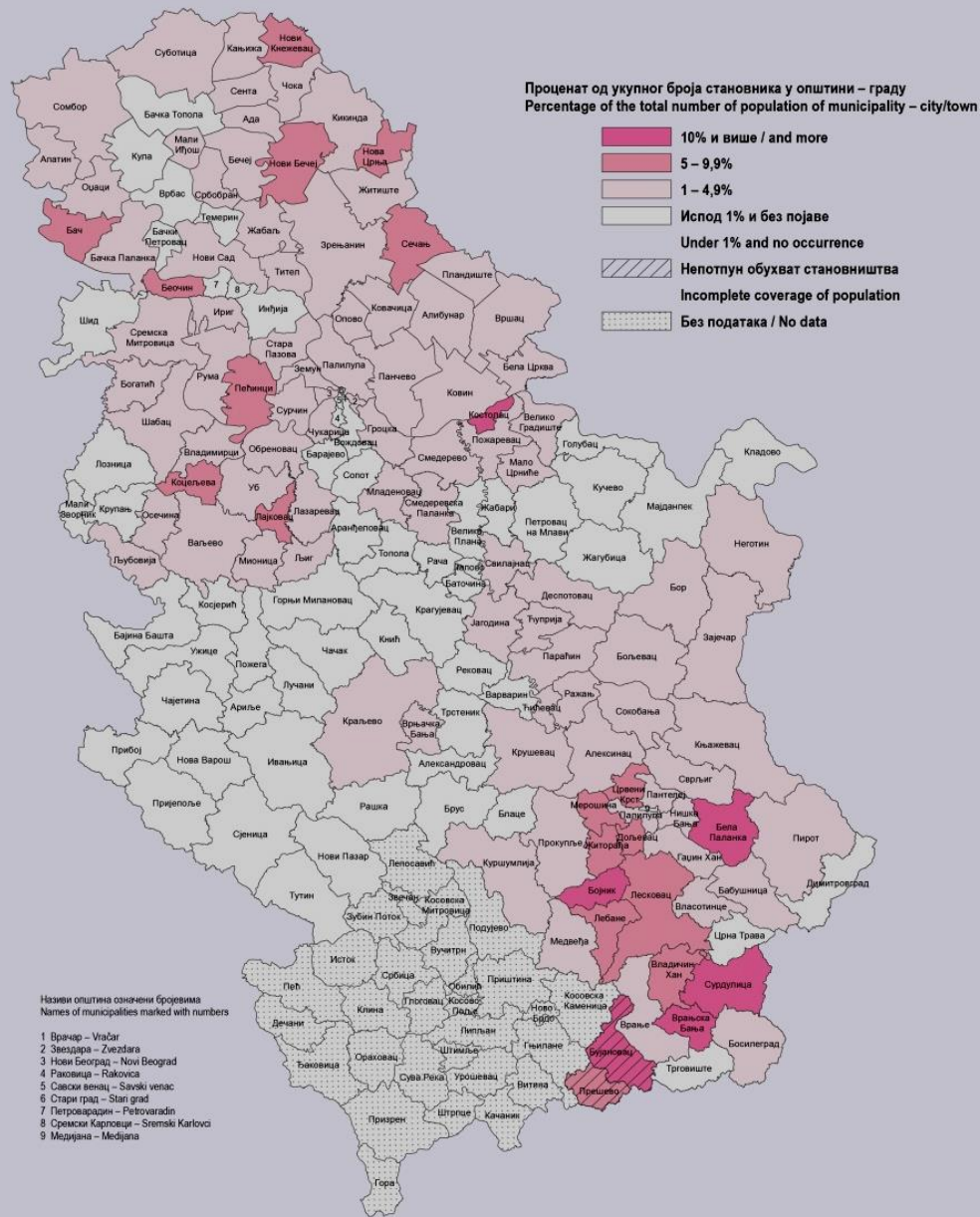

U Srbiji, prema službenim podacima živi 148.000 Roma¹. Prema podacima romskih udruga građana, u Srbiji živi između 400.000 i 600.000 Roma. Najveći broj živi u divljim naseljima bez osnovnih infrastrukturnih uvjeta.

¹

<http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf>

Удео Рома у укупном становништву општина и градова Републике Србије
The share of Roma people in the total population of municipalities and cities/towns of the Republic of Serbia

Prikupljanje podataka o ostvarivanju ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, међу којима су право на рад, становање, социјалну заштиту, образовање и запошљавање од суштине је важности за процес унапређења приступа овим правима за све, па и за Rome. Комитет УН за економска и социјална права тражио је од Републике Србије да спомените податке прикупља редовито, у односу на показатеље који су везани за људска права, и разложено – међу осталим, и у односу на етничко поријекло.

Prema podacima prikupljenim Popisom stanovništva 2011. godine i obrađenim u studiji „Romi u Srbiji“ posredno su izvedeni pokazatelji siromaštva Roma i Romkinja.

Obrazovanje

Osim što spada u osnovna ljudska prava, obrazovanje je i poduvjet za ostvarivanje mnogih drugih ljudskih prava – ono je neophodno kako za izlazak iz siromaštva, koje je prepoznato kao prevladavajući problem romske nacionalne manjine, tako i za puno društveno uključivanje Roma i Romkinja. Istraživanje višestrukih pokazatelja o položaju žena i djece u Republici Srbiji², ukazuju da je tek 80% djece iz romskih naselja koja su pohađala prvi razred osnovne škole pohađalo i predškolski pripremni program (kod opće populacije obuhvat je 98%), a samo 69% romske djece krenulo je u prvi razred osnovne škole na vrijeme (kod opće populacije je 97%), 64% djece romske nacionalnosti završi osnovnu školu (kod opće populacije je 93%). Svega 22% djece romskog porijekla pohađa srednju školu (kod opće populacije je 89%). Poseban problem je to što djevojčice napuštaju školovanje i zasnivaju obitelji između 15. i 19. godine. Čak 43% djevojčica romske nacionalnosti u ovoj dobi prekida školovanje radi udaje. Kod djevojčica iste dobi u općoj populaciji ovaj postotak je 4%.

Posljedice isključenosti iz obrazovanja utječu na konkurentnost Roma i Romkinja na tržištu radne snage – udjel nepismenih u ukupnoj romskoj populaciji starijoj od devet godina s 15,1% i dalje je iznad nacionalnog prosjeka od 2%. Zabrinjavajući su podaci koji ukazuju na stečeni stupanj stručne spreme: preko 1/3 Roma i Romkinja – 34,2% nema završenu osmogodišnju školu, 1/3 Roma i Romkinja ima osnovno obrazovanje; udjel Roma i Romkinja sa srednjim obrazovanjem je 11,5%, a s visokim samo 0,7%.

Postojeći nalazi³ ukazuju na to da je uključenost djece i mladeži iz romske zajednice u obrazovni sustav nezadovoljavajuća, osobito u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju. Iako je, zahvaljujući brojnim politikama i mjerama koje su uvedene ostvaren određen napredak u proteklih deset godina, postojeći podaci ukazuju na to da je problem i dalje veliki i da su kritične točke: uključivanje u predškolski odgoj i obrazovanje radi adekvatne pripreme za osnovno obrazovanje, redovito pohađanje i završavanje osnovnog obrazovanja, kao i prelazak u srednje obrazovanje, koji predstavlja i najkritičniju točku jer na razini srednjoškolskog obrazovanja dolazi do najvećeg osipanja.

Stanovanje

Romska naselja su prostorne gradske i izvangradske (seoske i prigradske) cjeline pretežito nastanjene pripadnicima romske nacionalne manjine, često viđena i kao mjesta prostorne i društvene segregacije Roma i Romkinja. Prema procjenama stručnjaka, oko 70% Roma i Romkinja u Republici Srbiji živi u romskim naseljima od kojih je 58% nastalo prije 1945. godine, što uključuje i 47% naselja nastalih prije početka XX. stoljeća.

² Istraživanje je 2014. godine proveo Republički zavod za statistiku, uz tehničku i financijsku potporu UNICEF-a.

³ Prilikom identifikacije ključnih problema u obrazovanju Roma i Romkinja kao dominantni izvor podataka korišteni su rezultati *Istraživanja višestrukih pokazatelja žena i djece u Srbiji 2014. i Istraživanja višestrukih pokazatelja položaja žena i djece u romskim naseljima u Srbiji 2014.*, Republički zavod za statistiku i UNICEF, 2014. (Multiple Indicator Cluster Survey-MICS) koje je u Republici Srbiji provedeno 2014. godine, ali i 2005. godine. Činjenica da se svaka analiza obrazovanja Roma i Romkinja u Republici Srbiji suočava s nedostatkom sustavnih podataka koji bi omogućili praćenje ostvarivanja prava na kvalitetno obrazovanje za djecu iz romske zajednice ukazuje sama po sebi na to da rješavanje postojećih problema u obrazovanju Roma i Romkinja još uvek nije dobilo visoko mjesto na dnevnom redu tekućih reformskih procesa u području obrazovanja u Republici Srbiji.

⁴U Srbiji je 2015. godine mapirano 583 „podstandardnih“ romska naselja, od kojih je znatni dio nastao prije više od 45 godina.

- u regiji Vojvodine 65% naselja starije je od 45 godine,
- u južnoj i istočnoj Srbiji 61%,
- u regiji Šumadije i zapadne Srbije 53%, dok je u regiji Beograda, ovaj postotak najniži i iznosi 33%
- ⁵70% Roma i Romkinja u Srbiji živi u romskim naseljima,
- 73% Roma i Romkinja ima manje od 10 m² po članu kućanstva u odnosu na 26% većinsko stanovništvo,
- 54% romskih kućanstava u kući ne posjeduje kupaonicu, prema nešto manje od 10% neromskih kućanstava.

Navedeni uvjeti stanovanja imaju veliki utjecaj na uspješnost naredne generacije na uspjeh u školi i društvu.

Zapošljavanje

Jedan od uvjeta za uspješnu integraciju Roma jest ekonomsko osnaživanje i zapošljavanje, odnosno stvaranje boljih uvjeta za povećanje zaposljivosti Roma. Najveći problemi s kojima se Romi suočavaju kada je zaposlenje u pitanju jesu nizak obrazovni status koji za posljedicu ima nekonkurentnost na tržištu rada. Na ove anomalije nadovezuje se nedostatak osobnih dokumenata (pravno-nevidljive osobe) kao i diskriminacija s kojom se suočava romska populacija prilikom zapošljavanja. Zbog niskog obrazovanog statusa Romi najčešće obavljaju najteže i najmanje plaćene poslove. Iako u nekim programima koje nudi Nacionalna služba za zapošljavanje i druge institucije koje se bave integracijom romske populacije nude određene subvencije za zapošljavanje romske populacije, veoma mali broj Roma biva zaposlen. Još jedan od problema s kojima se suočava romska populacija jest slaba informiranost o programima koji su namijenjeni slabo zaposlivim kategorijama stanovništva. Grupiranjem prema zanimanjima koja obavljaju može se sagledati i profesionalna struktura Roma i Romkinja. Područje u kojemu se Romi najčešće radno angažiraju jeste siva ekonomija. Većina je izvan sustava zapošljavanja. Nisu legalno ekonomski aktivni i mahom se vode kao nezaposleni.

Niska stopa ekonomske aktivnosti predstavlja posljedicu društveno-ekonomske zapostavljenosti ove zajednice, ekonomske kulture, izrazitih političkih barijera u zapošljavanju. Kada se nalaze na tržištu radne snage, rade najteže i najopasnije poslove po najnižoj cijeni. Sakupljači sekundarnih sirovina čine jednu od najeksploatiranih grupa radnika, s najnižom cijenom rada.

Temeljem statističkih podataka o demografskim obilježjima stanovništva i promatranja ekonomske strukture, uočene su razlike između ekonomske aktivnosti Roma i Romkinja i

⁴ OEBS, *Osnovne karakteristike podstandardnih romskih naselja u Srbiji*. Beograd: Misija OEBS-a u Srbiji, 2015, <http://www.osce.org/sr/serbia/159746?download=true>

⁵ UNHCHR i Povjereništvo za izbeglice Republike Srbije, *Procjena potreba interno raseljenih osoba u Republici Srbiji*, Beograd, 2011.

ukupne populacije. Usprkos tome što je kod Roma i Romkinja i kod ukupne populacije uočljiv pad udjela aktivnog i porast udjela neaktivnog stanovništva, koeficijent ekonomske ovisnosti (odnos broja aktivnih, izdržavanih i osoba s vlastitim prihodom) pokazuje da se u Republici Srbiji broj izdržavanih u međupopisnom razdoblju (2002. – 2011.) smanjio za oko 15,0%, kao i da je broj osoba s vlastitim prihodom porastao za oko 10,0%. Istodobno, broj izdržavanih Roma i Romkinja porastao je za 69,1%, dok se broj osoba s vlastitim prihodom smanjio za preko jedne polovice (51,0%).

Tablica 2 Najčešća radna angažiranja Roma

Zanimanja	
Najčešća radna angažiranja Roma	%
čistači, pomoćni radnici i sakupljači sekundarnih sirovima	59 %
vozači i obrtnici	10,8 %
poljoprivrednici	9,9 %
prodavači	8,9 %
građevinski radnici	6,9 %
noćni čuvari i konobari	2,6 %
umjetnici	1,5 %

Izvor: Republički zavod za statistiku, 2011. godina

Dakle, promjene u ekonomskim strukturama romskog stanovništva u odnosu na ukupno stanovništvo nisu se odvijale istim smjerom i intenzitetom. Povećanje udjela neaktivnog, prije svega izdržavanog stanovništva, predstavlja negativnu komponentu ekonomskog prosperiteta koja utječe i na određivanje socijalnog položaj Roma i Romkinja.

U tom smislu treba spomenuti da je 2011. godine u Republici Srbiji na 100 aktivnih bilo 147 neaktivnih stanovnika, dok je kod Roma i Romkinja na 100 aktivnih bilo 257 neaktivnih (prije svega izdržavanih) osoba. Kako se u aktivno stanovništvo ubrajaju osobe koje obavljaju zanimanje i nezaposlene osobe (osobe koje su nekada radile i osobe koje aktivno traže posao)⁶, treba skrenuti pozornost na to da od ukupno aktivnih Roma i Romkinja, njih 59,0% čine nezaposlene osobe, što je znatno iznad nacionalnog prosjeka koji iznosi 22,4%.

⁶ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Knjiga 7: Ekonomska aktivnost, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2013, str. 10-11.

Tablica 3 Ukupno stanovništvo i Romi u Republici Srbiji prema ekonomskoj aktivnosti, 2002.-2011. godine

STANOVNIŠTVO SRBIJE					ROMI			
Godina	Ukupno	Aktivni	Nektivni	Aktivni koji obavljaju zanimanje	Ukupno	Aktivni	Neaktiv.	Aktivni koji obavljaju zanimanje
2002.	7.498.001	3.415.546	4.082.455	2.642.987	108.193	35.468	72.725	18.708
%	100	45,6	54,4	77,4	100	32,8	67,2	52,7
2011.	7.186.862	2.971.220	4.215.642	2.304.628	147.604	41.237	106.367	16.887
%	100	41,3	58,7	77,6	100	27,9	72,1	41,0

Izvor : Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. u Republici Srbiji **ROMI U SRBIJI**; Prof. dr. Svetlana Radovanović, doc. dr. Aleksandar Knežević ISBN 978-86-6161-120-9 , stranica 79.

Tablica 4

Pokazatelji ekonomske nemoći romskog stanovništva	
Opis stanja	Pokazatelj
Ekonomski neaktivan	72,1%
Na 100 poslovno aktivnih Roma dolazi	257 neaktivnih
Na 100 poslovno aktivnih osoba iz većinske populacije	147
Rad na crno	nema podataka
Socijalna primanja su jedini izvor prihoda	27,6 %

Izvor : Popis stanovništva 2011. godina

Uočljiva je spolna diferencijacija kod aktivnih Roma i Romkinja koji obavljaju zanimanje, jer muškarci čine 77,5%, a žene 22,5%, što predstavlja znatnu razliku u odnosu na nacionalnu razinu gdje muškarci čine 57,9%, a žene 42,1% od ukupno aktivnih koji obavljaju zanimanje. U tom smislu treba spomenuti da su ranije stupanje u brak, rađanje i materinski status, kao i razina obrazovanja značajniji čimbenici ženske aktivnosti, kao i da specifične posebnosti položaja žena predstavljaju jedan od važnijih uzroka tolikih razlika u razinama a ekonomske aktivnosti Romkinja i ostalog ženskog stanovništva Republike Srbije. Najzad, prema podacima o ekonomskoj aktivnosti Roma i Romkinja u Republici Srbiji može se zaključiti da je u međupopisnom razdoblju značajno opao postotak zaposlenih Roma i Romkinja i to za 5,95%. Riječ je o statistički značajnim razlikama koje ukazuju na to da je u uvjetima kada je donesena prva Strategija o unaprjeđenju položaja Roma i Romkinja kojom su, pored ostalog, bile predviđene i mjere aktivne politike zapošljavanja Roma i Romkinja, njihov položaj pogoršan. O

ekonomskoj nemoći govore i podaci koji ukazuju na to da više od jedne četvrtine (27,6%) od ukupnoga broja romskih kućanstava svoje prihode ostvaruje preko socijalnih primanja.

RADNO ANGAŽIRANJE ROMA JE BITNO ZA ZAJEDNICU I ZA DRUŠTVO.

Radno neangažiranje jedne zajednice ima indirektnu posljedicu na proračun države. Ne ulazimo u razloge višedesetljetne zapostavljenosti romske populacije u području aktivnog radnog angažiranja. Predstaviti ćemo posljedicu i preporuke iz istraživanja koje je 2010. godine uradilo Odjel za razvoj ljudskih potencijala za Europu i Centralnu Aziju Svjetske banke za Češku, Rumunjsku, Bugarsku i Srbiju i objavljeno je pod nazivom *Ekonomska cijena isključenosti Roma*.⁷

POS LJEDICA RADNOG NEANGAŽIRANJE ROMA U SRBIJI

„Romi su možda najveća trans-nacionalna manjina u Europi, koja također spada u jednu od najsiromašnijih nacionalnih manjina u Europi, često isključivanu s formalnog tržišta rada.

- Najvećem broju Roma radno sposobne dobi nedostaje obrazovanje neophodno za uspješno uključenje na tržište rada.
- Zbog takvog stanja, europske države gube stotine milijuna eura godišnje putem gubitaka u produktivnosti i fiskalnim doprinosima.

Donja granica procjene godišnjih gubitaka u produktivnosti u Srbiji kreće se od 231 milijun eura.

Donja granica godišnjih fiskalnih gubitaka u Srbiji kreće se od 58 milijuna eura.

- Stavljanjem naglaska na obrazovanje Roma, bitna je stavka u premošćivanje ovog problema.
- Obrazovaniji Romi mogu očekivati mnogo više prihoda. U usporedbi s Romima sa završenim osnovnoškolskim obrazovanjem, Romi koji završe srednje škole u Srbiji mogu očekivati veća primanja i do 52%.

Postotak Roma među stanovništvom radno sposobne dobi će rasti budući da većinsko stanovništvo u Istočnoj i Centralnoj Europi ubrzano stari. Ravnopravno sudjelovanje u radu među Romima od ključne je važnosti za rješavanje problema rasta izdataka za mirovine, zdravstvo i druge troškove starenja na razini država“.

7

:http://siteresources.worldbank.org/EXTROMA/Resources/SERB_Economic_Costs_Roma_Exclusion_Note_Final3.pdf

Socijalna skrb i zdravstvena zaštita

O socijalnoj i zdravstvenoj ugroženosti Roma i Romkinja, osobito djece i žena, ukazuje „Istraživanje višestrukih pokazatelja o položaju žena i djece u Republici Srbiji“⁸, koje je 2014. godine, uz tehničku i finansijsku potporu UNICEF-a, proveo Republički zavod za statistiku:

- procijenjena stopa smrtnosti odojčadi među djecom u romskim naseljima iznosi 13 na tisuću živorođene djece, što je duplo veća stopa od nacionalnog prosjeka;
- 10% djece u romskim naseljima je pothranjeno, a 19% zaostaje u rastu, što je za oko pet puta veća stopa u odnosu na djecu iz ostalih etničkih skupina;
- 13% romske djece je primilo sva cjepiva na vrijeme, odnosno do kraja prve godine, a kod djece iz opće populacije taj obuhvat je 71%;
- prema podacima UNICEF-a, od ukupnog broja korisnika usluga centara za socijalni rad 45.050 su pripadnici romske nacionalnosti, što je skoro trećina od ukupnog broja Roma i Romkinja popisanih 2011. godine. To znači da je u romskoj populaciji udjel korisnika usluga socijalne skrbi skoro četiri puta veći nego u ukupnom stanovništvu u Republici Srbiji;
- u dobnoj strukturi Roma i Romkinja korisnika sustava socijalne skrbi, 47,2% su odrasle osobe, 31,1% su starije osobe i djeca, a mladih je 21,7%.

Djeca dobi do 17 godina čine 27,6% svih korisnika centara za socijalni rad, a zajedno s mladima (18–26 godina), kojih ima 9,8%, predstavljaju ukupno 37,3% svih korisnika centara za socijalni rad, a time i drugu po veličini skupinu korisnika centara.

- Romi su relativno mlada populacija. Službena statistika govori da djeca dobi do šest godina čine preko 15% ukupne romske populacije, a da djece dobi od 7 do 14 godina ima preko 16%. Procjenjuje se da bi se broj romske djece u dobi koja odgovara pripremnom razdoblju za školu (od tri do šest godina) i osnovnoj školi mogao kretati približno između 60.000 i 120.000.⁹

- Prosječna dob Roma na području Republike Srbije prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine je 27,2 godine.¹⁰ Prosječna dob romskih žena i muškaraca je za 14, odnosno 12 godina niža od prosječne dobi žena i muškaraca opće populacije. S obzirom na raširenost faktora koji negativno utječu na stanje zdravlja u romskoj populaciji kao što su siromaštvo, loši životni uvjeti i društvena isključenost postoji neophodnost poduzimanja aktivnosti na povećanju znanja i informiranja o pravima na zdravstvenu zaštitu, zdravlju i zdravim stilovima života u romskoj populaciji. U okviru unaprjeđenja zdravstvene zaštite romske populacije koja je neodvojiva od poboljšanja životnog okruženja u romskoj zajednici posebni značaj ima unaprjeđenje zdravstvene zaštite djece i žena u reproduktivnom razdoblju.

Popisom iz 2011. godine prvi put su obuhvaćeni i beskućnici, a prema dobivenim nalazima među njima je 5.719 Roma i Romkinja, što je jedna trećina od svih popisanih beskućnika. Osim toga, pozornost treba skrenuti i na činjenicu da su popisana 1.553 kućanstava koja žive u prostorijama naseljenim iz nužde. Članovi tih kućanstava u Popisu 2011. godine se tretiraju kao sekundarni beskućnici. Neznatnu većinu beskućnika čine muškarci (51,1%), a najzastupljeniju dobnu kategoriju ovih osoba predstavljaju djeca dobi do 14 godina.

8

<http://www.unicef.rs/files/publikacije/MICS%20Serbia%202005/MICS%20Serbia%20executive%20summary%20SERBIAN.pdf>

⁹ <http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf>

¹⁰ <http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf>

ROMSKA ZAJEDNICA U SUBOTICI

UVOD

Na području Grada Subotice, temeljem Popisa stanovništva iz 2011. godine, 2959 osoba izjasnilo se da su pripadnici romske nacionalne manjine (1492 muškaraca i 1467 žena). Temeljem procjene udruge građana Edukativni centar Roma, na području Subotice živi između 3.500 i 4.000 pripadnika romske nacionalne manjine.

Dobna struktura građana romske nacionalnosti u Subotici

Tablica 5

Dob	Muško	Žensko
0-4	187	213
5-9	213	227
10-14	181	162
15-19	145	144
20-24	142	122
25-29	106	99
30-34	111	104
35-39	81	88
40-44	71	61
45-49	65	73
50-54	66	60
55-59	50	47
60-64	39	26
65-69	22	15
70-74	7	16
75-79	3	9
80 +	3	1

I.) Obrazovanje

Obrazovne institucije na području grada Subotice

Na području Grada Subotice postoji jedna predškolska ustanova, 21 osnovna škola, 8 srednjih, jedna specijalna i Školski centar s domom učenika.

Predškolska ustanova „Naša radost“

Predškolska ustanova „Naša radost“ u ovoj radnoj godini u svom sastavu ima 55 objekata na području grada i okolice koji obuhvaćaju 196 odgojnih skupina.

Ustanova ima tri pedagoške jedinice, a rad se obavlja na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku.

Djeca su dobi od 0,5 do 7 godina i s njima rade:

- u jaslenim skupinama 42 medicinske sestre i sestre odgojitelji,
- s djecom dobi od 3 do 7 godina u vrtićkim skupinama radi 305 odgojitelja.

PU „Naša radost“ je u suradnji s Edukativnim centrom Roma veoma rado pristupila programu inkluzije romske djece u PP skupine. U okviru tog programa su i dva pedagoška asistenta koji su uključeni u rad skupina u kojima je veći broj romske djece.

Tablica 6 Broj djece u PU „Naša radost“

Predškolska ustanova „Naša Radost“ školska 2016./17.					
Jasle		Vrtić		Pripremne grupe	
Ukupni broj djece	Romska djeca	Ukupni broj djece	Romska djeca	Ukupni broj djece	Romska djeca
550	0	2817	2	558	85
Ukupan broj : 3925					

Izvor: PU „Naša radost“

Udruga građana Edukativni centar Roma je 2104. godine u okviru projekta „*Oснаživanje Romkinja za potporu ranom razvoju djece*“, napravila istraživanje na području Subotice. Projektne aktivnosti su bile usmjerene na rad s mladim majkama i djecom dobi od 0 od 3 godine. Anketirano je 27 majki i članova njihovih obitelji. Istraživanje je pokazalo da:

- u kućanstvima u prosjeku ima 12 članova (prosjeak na razini grada je 2,62 člana);
- djeca do 3 godine čine 38,64%;

- 62,64% djece se s vršnjacima samo druže unutar zajednice;
- od anketiranih obitelji 79,41% obitelji nema ni jednu slikovnicu niti knjigu za djecu;
- ni jedno dijete do 3 godine nije upisano u jasle a svega dvoje pohađa vrtić;
- majke u potpunosti skrbe o djeci,
- zbog neuključenosti u jasle i vrtić, kada su roditelji kraće odsutni, o mlađoj djeci skrbe starija braća i sestre.

Navedeni podaci su pokazatelji potrebe za uključivanjem romske djece u jasle i vrtić u ranoj dobi.

Tablica 7

Učenci Romi upisani u OŠ na području grada Subotice 2016./17. godine									
GRAD SUBOTICA	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r	7. r	8. r	Ukupno
OŠ „Vuk Karadžić“	5	8	2	1	3	5	3	1	28
OŠ „Hunyadi János“	14	10	14	15	13	7	1	1	75
OŠ „Vladimir Nazor“	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OŠ „Petőfi Sándor“									0
OŠ „Bosa Miličević“	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OŠ „Miroslav Antić“	0	0	1	0	0	0	1	0	2
OŠ „Pionir“	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OŠ „Matija Gubec“	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OŠ „Jovan Mikić“	0	0	0	1	1	0	0	0	2
OŠ „Đuro Salaj“	13	27	22	22	18	21	11	10	144
OŠ „Ivan Goran Kovačić“	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OŠ „Kizúr István“	3	1	2	2	2	0	1	0	11
OŠ „Ivan Milutinović“	4	2	3	3	1	1		1	15
OŠ „10. oktobar“	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OŠ „Sonja Marinković“	1	1	0	0	1	1		1	5
OŠ „Majšanski put“	3	1	2	3	5	0	0	1z	15
OŠ „Miloš Crnjanski“	0	0	0	0	2	0	1	0	3
OŠ „Matko Vuković“	27	19	20	18	22	30	16	13	165
OŠ „Jovan J. Zmaj“	11	10	4	11	5	2	3	1	47
OŠ „Széshenyi István“	33	27	15	21	37	18	10	6	167
OŠ „Sveti Sava“	4	2	0	1	0	0	0	0	7
OŠ „Žarko Zrenjanin“	1	0	0	5	3	2	4	1	16
Školski centar s domom učenika „Dositej Obradović“	0	1	2	0	1	1	0	0	5
Muzička škola	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	119	109	87	103	114	88	51	35	707

Izvor : Tajništvo za društvene djelatnosti Grada Subotice

Tablica8

OSNOVNE ŠKOLE 2015./2016. godine									
Broj učenika koji pohađaju inkluzivnu nastavu na području grada Subotice									
	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	
OIII „Vuk Karadžić“	0	0	2	2	3	1	2	0	12
OŠ „Hunyadi János“	6	5	0	3	4	0	2	2	22
OŠ „Vladimir Nazor“	0	1	2	0	0	0	0	1	4
OŠ „Petőfi Sándor“		2	2	2		1	2	1	10
OŠ „Bosa Milićević“				1			1		2
OŠ „Miroslav Antić“	0	0	1	1	0	1	0	0	3
OŠ „PIONIR“	0	0	0	0	0	2	0	2	4
OŠ „Matija Gubec“			1	1	1	3	3		9
OŠ „Jovan Mikić“	1			1	1				3
OŠ „Đuro Salaj“	2		2	1	1		1		7
OŠ „Ivan Goran Kovačić“	0	0	0	1	1	1	1	0	4
OŠ „Kizúr István“	0	0	0	1	0	1	1	0	3
OŠ „Ivan Milutinović“	1		1	4	1	3	2	1	13
OŠ „10. oktobar“	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OŠ „Sonja Marinković“		2	1	3	4	4	3	2	19
OŠ „Majšanski put“		2	2	1	1			4	10
OŠ „Miloš Crnjanski“	0	2	4	2	1	1	1	2	13
OŠ „Matko Vuković“	0	0	3	2	3	4	0	1	13
OŠ „Jovan J. Zmaj“			8	3	1		1	4	17
OŠ „Száchényi István“	5	2	7	8	7	5	3	0	37
OŠ „Sveti Sava“	2	4	5	5	3	3			22
OŠ „Žarko Zrenjanin“			1	4	3	5	1	4	18
Školski centar s domom učenika „Dositej Obradović“	3	2		2	1		1		9
Muzička škola	1								1
UKUPNO	21	22	42	48	36	35	25	25	255

Tablica 9

Učenici Romi koji su upisani u srednje škole na području grada Subotice u školskoj 2016./17. godini					
GRAD SUBOTICA	1. r.	2. r.	3. r.	4. r	Ukupno
Muzička škola	0	0	0	0	0
Ekonomska škola Bosa Milićević	5	5	5	1	16
Kemijsko-tehnološka škola	8	1	1	0	10
Tehnička škola „Ivan Sarić“	3	3	2	7	15
Gimnazija „Kosztolányi Dezső“,	0	0	0	0	0
Medicinska škola		1	3	1	5
SŠ „Žarko Zrenjanin“	2	1	0		3
Gimnazija „Svetozar Marković“	0	0	0	0	0
Školski centar s domom učenika „Dositej Obradović“	5	1	3		9
Politehnička škola		1		2	3
UKUPNO	23	13	14	11	61

Izvor : Tajništvo za društvene djelatnosti Grada Subotice

II.) Stanovanje

Na području grada Subotice veći dio romske zajednice živi s većinskom stanovništvom. U romskim naseljima Halas i Haladaš, koji se nalaze na području MZ Čantavir, živi 7,4% pripadnika romske nacionalne manjine (od ukupnog službenog broja). Nastanjena su domicilnim stanovništvom. Kuće su od miješanog materijala (čerpić i cigla) i preko 50% ima potrebu za adaptacijom krova. Zbog nedostatka horizontalne izolacije kuće su vlažne, memljive i sklone samourušavanju. Stanovnici koji u njima žive najčešće obolijevaju od nezaraznih respiratornih bolesti.

Za pokrivanje krovova koristi se nestandardna građa koja u standardnim uvjetima zidanja ne bi bila u mogućnosti podnijeti nalete vjetra. Da bi se spriječilo rušenje krova na ovim stambenim objektima, 80% kuća nema zabat. Ovakav sustav gradnje krova omogućava da pri jačim vremenskim nepogodama vjetar nesmetano prođe kroz tavan i ne nanese veću štetu objektu. Zbog nedostatka materijalnih sredstava, stanovnici ovih objekata pri gradnji pribjegavaju improvizaciji. Ovi objekti se zbog neodržavanja vremenom sami uruše.

Tablica 10

GRAD SUBOTICA Područja s većim postotkom Roma i Romkinja		
Teritorijalna pripadnost	Naziv (romskog) naselja/MZ	Broj
Domicilno	1. Halas	39
	2. Haladaš	179
	Područje MZ Čantavir (s naseljima 1. i 2.)	392
domicilno, interno raseljeni, osobe koje vode porijeklo iz Makedonije - osobe koje su sezonski prisutne u Subotici (Leskovac)	MZ Pješčara i Zorka MZ Mali Bajmok Novo Selo Gat Bajmak Centar I., II., III.	Procjena 850 1200 150 150 240 250
Povratnici iz EU zemalja	MZ Zorka , Pješčara, Mali Bajmok, Bajmak	oko 80

Izvor: Udruga građana Edukativni centar Roma

Tablica 11

Brojno stanje Roma u romskim naseljima u MZ Čantavir				
R. br.	Romsko naselje	Broj stanovnika	Broj stambenih objekata	Broj kritičnih stambenih objekata
1.	Halas	39	8	8
2.	Haladaš	179	47	20
3.	Ukupno	218	55	28

Izvor: Udruga građana Edukativni centar Roma

Romsko naselje Halas u MZ Čantavir

Naselje Halas

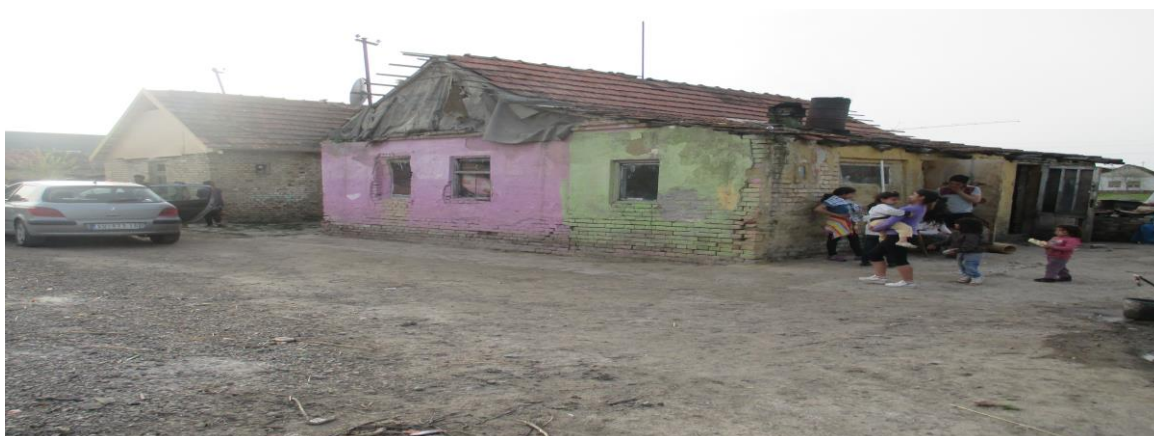
Raspored kuća u naselju Halas

Vanjski izgled kuće

Unutrašnjost jedne kuće u naselju Halas

Atmosfera u naselju

Naselje Haladaš u MZ Čantavir

Kuće u naselju Haladaš

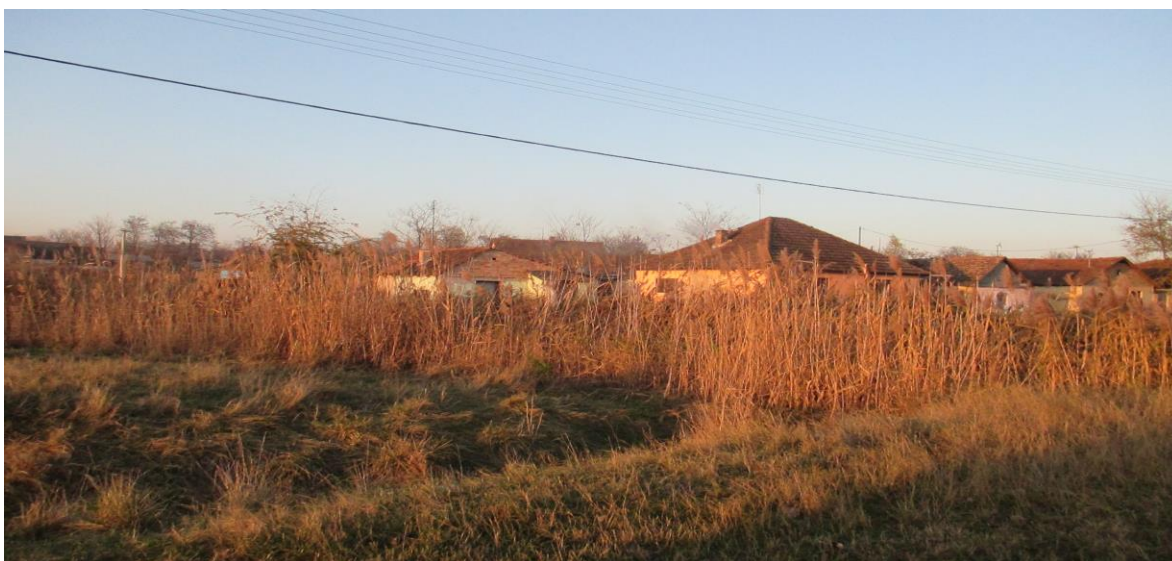
Infrastruktura u naselju

Raspored kuća u naselju

Jedna od mnogobrojnih kuća koja nema odgovarajuće uvjete za stanovanje

Okruženje oko naselja

III.) Zapošljavanje

Romska zajednica nema širok dijapazon zanimanja. Nabrojat ćemo najčešće.

1. Nezaposlene osobe

Žive od socijalne novčanih primanja i povremenih sezonskih poslova. U ovoj kategoriji imamo najveći broj osoba.

2. Trgovci

Ostvaruju prihode na Buvljaku, Mliječnoj tržnici.

3. Glazbenici

Ova skupina se glazbom bavi kao tradicionalnim, obiteljskim zanimanjem. Tranzicija u društvu je utjecala i na djelatnost društvenih poduzeća koja su se bavila ugostiteljstvom. Poznati restorani su se zatvorili. Posljedica toga je bila da su mnoge obitelji koje su se bavile glazbom ostale bez radnog prostora gdje su više generacija privređivale za život. Danas, ni 2% glazbenika više nisu u mogućnosti uplaćivati doprinose za mirovinsko osiguranje. Sukladno tomu, neće moći ostvariti pravo na mirovinu. Ako u obzir uzmemo statistiku da svaki 100-ti Rom doživi 60 godina, onda je mala vjerojatnost da će neko od glazbenika ostvariti pravo na starosnu mirovinu. Većina glazbenika je bila je prisiljena privremeno napustiti Suboticu. Odlaze u druge sredine koje imaju interese za njihovu glazbu.

Glazbenici iz romske zajednice su buduća - nova socijalna kategorija, koju društvo još ne prepoznaje.

4. Sakupljači sekundarnih sirovina

Sakupljanje sekundarni sirovina je postala masovna pojava. Pojedine romske a i neromske obitelji u ovoj oblasti vide način kako da ublaže materijalne probleme.

Prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje filijala Subotica, ¹¹broj nezaposlenih Roma na dan 31. 12. 2016. godine bio je 246 od čega je 117 žena (47,56%) U ukupnoj nezaposlenosti u Subotici imaju udio od 3,27%. Ovo nije realna slika, jer se osobe prilikom prijave ne moraju izjašnjavati po nacionalnoj osnovi.

Najviše je nezaposlenih Roma bilo bez završene osnovne škole - sa I. stupnjem stručne spreme 93,09%.

Nestručnih nezaposlenih Roma je bilo 93,09%, dok je 6,9% nezaposlenih bilo iz kategorije stručnih, od čega najviše sa IV. stupnjem 3,25% i s III. stupnjem 2,44%.

¹¹ Podaci Nacionalne službe za zapošljavanje, filijala Subotica.

Pregled nezaposlenih Roma po stupnju stručne spreme

Tablica 12

Ciljna skupina: ROMI	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
UKUPNO	246	100,00%	117	100,00%
I. stupanj stručne spreme	229	93,09%	112	95,73%
II. stupanj stručne spreme	2	0,81%	1	0,85%
III. stupanj stručne spreme	6	2,44%	2	1,71%
IV. stupanj stručne spreme	8	3,25%	1	0,85%
V. stupanj stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%
VI-1 stupanj stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%
VI-2 stupanj stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%
VII-1 stupanj stručne spreme	1	0,41%	1	0,85%
VII-2 stupanj stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%

Izvor : NSZ –filijala Subotica

Promatrano prema duljini čekanja na zaposlenje, najviše je onih Roma koji čekaju na posao:

- 1-2 godine 23,17%,
- 6-9 mjeseci 15,85%
- do 3 mjeseca 13,82%,

Prema godinama dobi, najviše je bilo nezaposlenih Roma u dobi:

- 35-39 godina 17,07%
- 20-24 godina 13,82%
- 30-34 godina 13,01%

Mladih Roma u dobi do 30 godina je bilo nezaposleno **31,71%** ili **78** osoba.

Pregled broja nezaposlenih Roma i njihov % udio u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici

Tablica 13

GRAD	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih Roma		% udjela Roma u ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	7528	3527	246	117	3,27%	3,32%

Izvor : NSZ –filijala Subotica

Zapošljavanje Roma

S evidencije NSZ od početka godine do 31. 12. 2016. godine u Subotici su se zaposlila 18 Roma od čega su 38,89,% bile žene (7 osoba).

Zaposlilo se 38,89% stručnih osoba i 61,11% nestručnih.

Promatrano prema stručnoj spremi, najviše se zapošljavalo:

- s I. stupnjem 61,11%
- s III. stupnjem 33,33%
- s IV. stupnjem 5,56%

Promatrano prema dobi, najviše se zapošljavalo u dobi:

- 50-54 godine 11,11%
- 45-49 godina 11,11%
- 30-34 godina 27,78%
- 35-39 godina 22,22%
- 25-29 godina 11,11%
- 20-24 godine 20,83%

Zapošljavanje Roma i njihov % udio u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01. 01. 2016. - 31. 12. 2016. godine)

Tablica 14

OPĆINA	Broj zaposlenih s evidencije		Broj zaposlenih Roma s evidencije		% učešća Roma u ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3821	2001	18	7	0,47%	0,35%

Izvor : NSZ – Izvor : NSZ –filijala Subotica

IV.) Zdravstvena zaštita

Građani Subtice primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu ostvaruju u okviru Doma zdravlja Subotica i Opće bolnice Subotica.

Službene evidencije u institucijama zdravstvene zaštite ne prepoznaju korisnike prema nacionalnoj pripadnosti. Zbog toga se u službenim statistikama i izvješćima o radu zdravstvenih ustanova u Subotici ne pojavljuju podaci koji se odnose na pripadnike romske zajednice. Međutim, pri Domu zdravlja djeluje socijalni radnik i romska zdravstvena medijatorica koji,

zajedno s Udrugom građana Edukativni centar Roma, pedagoškim asistentima imaju uvid u zdravstveno stanje romskih obitelji kao i probleme u ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu.

Udruga građana Edukativni centar Roma je u okviru projekta „**Osnaživanje Romkinja za potporu ranom razvoju djece**“ istražilo i segment uvjeta života i zdravstvene zaštite 27 mladih majki, koje žive u višečlanim kućanstvima.

Rezultati istraživanja pokazuju da:

- 33% ispitanica je prvi put stupilo u **brak** i dobilo prvo dijete u dobi od 18 do 20 godina. I dalje su **prisutni malodobnički brakovi** (izvanbračne zajednice), ali ne kao i u drugim mjestima gdje je istraživanje vršeno (Beograd i Kruševac),

- djeca romske nacionalnosti **rađaju se s manjom težinom** uslijed neadekvatne prenatalne zaštite,

- majke pretežito prate razvoj djece uspoređujući ga s drugom djecom,

- po zapažanju pedijatra izraženije **bolesti** kod djece romske nacionalnosti su:

dijareja, kožne infekcije, anemija, pneumonija - 40,74% obitelji živi u objektima sa kvadraturom manjom od 30 m²;

- poljski toalet koristi 26%;

- 26% obitelji još uvijek nema vodu u kući;

- 52% djece spava u zajedničkim prostorijama (kuhinja, dnevna soba); u kolijevci 36 %, krevetu 36 %, na spužvi 28 %

Tablica 15

Razvijenost romske djece sukladno dobi				
	Razvoj bazičnih aktivnih pokreta; (krupna motorika)	Razvoj diferenciranih aktivnosti pokreta (fini motorika)	Razvoj perceptivnih sposobnosti	Razvoj glasovne komunikacije
Ne zadovoljava	14,29%	57,14%	0%	14,29%
Skromno	0%	0%	0%	skromno
U skladu s dobi, zadovoljava	85,71%	42,48%	100%	51,14%

Izvor: ECR

Radna skupina za zdravstvenu zaštitu romske zajednice analizirala je:

- zdravstvenu zaštitu djece,
- zdravstvenu zaštitu žena i
- zdravstvenu zaštitu muškaraca.

Temeljem analize, odabrani su prioriteti za unaprjeđenja zdravstvene zaštite Roma na području Subotice.

V.) SOCIJALNA SKRB

Prema podacima Centra za socijalni rad Grada Subotice, usluge socijalne skrbi je do svibnja 2016. godine koristilo 12.330 građana Subotice, od kojih se 1.105 osoba izjasnilo da su pripadnici romske nacionalnosti. Budući da korisnici usluga nisu u obvezi izjasniti se po nacionalnoj osnovi, sigurni smo da iskazan broj ne pokazuje realnu sliku. Novčana socijalna primanja dobiva 3036 obitelji. Nema podataka koliko je romskih obitelji.

Zapažena je potreba poduzimanja niza aktivnosti u smjeru osnaživanja romske populacije da uz potporu lokalne zajednice sami mogu rješavati razne probleme s kojima se susreću u životu na brži, učinkovitiji i jeftiniji način. To je proces koji traje i koji će uvijek iznova dobivati nove oblike i sadržaje kroz napore, prije svega lokalne zajednice, da se poboljša život Roma pa time i cijele zajednice.

Lokalni mehanizmi za potporu inkluzije romske zajednice na području Grada Subotice

Grad Subotica ima dugu tradiciju u uspostavljanju međusektorke suradnje između relevantnih institucija i civilnog sektora zarad izgradnje ambijenta za uspješnu inkluziju Roma.

Na inicijativu Udruge građana Edukativni centar Roma 2005. godine je na području MZ Pješčara formirano neformalno Vijeće romskih roditelja koji je imao zadaću surađivati s obrazovnim ustanovama i zajednicom. Izabrani članovi Vijeća roditelja su postali i aktivisti u MZ Pješčara. U siječnju 2017. godine su odabrani novi članovi Vijeća romskih roditelja. Vijeće ima 9 članova. Rukovodstvo OŠ „Széchenyi István“ je prihvatilo ovo tijelo kao partnera u zajedničkom djelovanju na promicanju obrazovanja kao glavnog pokretača promjena u zajednici.

Dolaskom raseljenih Roma s Kosova i Metohije, 2005. godine se pokazala potreba za uspostavljanjem kvalitetnih međuetničkih odnosa među građanima koji žive na području MZ Pješčara. Na inicijativu Udruge građana Edukativni centar Roma, MZ Pješčara je formirala Odbor za međuetničke odnose koji je imao zadaću uspostavljanja međuetničkog razumijevanja između građana s ovoga područja. U ovo tijelo su uključeni predstavnici Roma, delegirani od strane zajednice.

Tu aktivnost su **9 eminentnih građana Europe** 2011. godine uvrstili u svoje izvješće **Living together: Combining diversity and freedom in 21st-century Europe**¹² kao primjer dobre prakse iz Srbije. Dokument je poslat Komitetu ministara Vijeća Europe.

- Godine 2013. je takav pristup rada u zajednici OSCE odjel ODIHIR uvrstio u regionalnom izvješću pod nazivom „*Best Practices for Roma Integration project presents Regional Report on Anti-Discrimination and Participation of Roma in Local Decision-making*“.

Iste godine je **Zaštitnik građana** međusektorski rad u MZ Pješčari uvrstio u svoje izvješće kao primjer dobre prakse.¹³

Na području Grada Subotice djeluju tri lokalna institucionalna instrumenta koji podržavaju inkluziju romske zajednice:

1. Pedagoški asistenti (PA)¹⁴

U obrazovnim institucijama na području Subotice angažirano je pet pedagoških asistenata. U osnovnim školama „Matko Vuković“, „Đuro Salaj“ i „Széchenyi István“, koje pojedinačno imaju više od 10% učenika romske nacionalnosti, kao potpora pri učenju angažirana je po jedna osoba. U pripremno predškolskim skupinama PU „Naša radost“ angažirana su dva pedagoška asistenta. Ove osobe su plaćene od strane Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvitka.

¹² <http://hub.coe.int/web/coe-portal/event-files/our-events/the-group-of-eminent-persons?dynLink=true&layoutId=581&dlgroupId=10226&fromArticleId=>

¹³

<http://www.pravamanjina.rs/attachments/Primeri%20dobre%20prakse%20integracije%20Roma%20u%20lokalnim%20samouprava.pdf>

¹⁴

Zakonom o osnovama sustava obrazovanja i odgoja (Službeni glasnik RS, br. 72/2009 i 52/2011) pedagoški asistenti su uvedeni u sustav obrazovanja s ciljem da: (1) pruže pomoć i dodatnu potporu djeci i učenicima sukladno njihovim potrebama, (2) pomognu nastavnicima, odgojiteljima i stručnim suradnicima da unaprijede svoj rad s djecom i učenicima kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška. U svom radu pedagoški asistenti surađuju s roditeljima, odnosno skrbnicima, a zajedno sa direktorom surađuju i s nadležnim ustanovama, organizacijama, udrugama i jedinicom lokalne samouprave.

Spomenute škole i PU „Naša radost“ su s Udrugom građana Edukativni centar Roma od 2005. do 2012. godine sudjelovale u projektima koji su definirali poziciji PA u obrazovnom sustavu.

2. Romska zdravstvena medijatorica¹⁵

Na ovoj poziciji je u okviru Doma zdravlja Subotica angažirana jedna osoba.

3. Koordinator za inkluziju Roma Grada Subotice

Od listopada 2014. godine pri lokalnoj samoupravi Grada Subotice, na ovoj poziciji angažirana je jedna osoba, a od prosinca 2016. godine i druga osoba. Obje osobe su angažirane preko ugovora o djelu.

Poslovi koordinatora za romska pitanja:

- pružiti potporu lokalnoj samoupravi Grada Subotice u cilju utvrđivanja broja, socijalnog statusa i prioriternih problema lokalne romske zajednice u Gradu Subotici,
- prikupiti i analizirati podatke o socio-ekonomskim potrebama, kao osnovu za izradu i praćenje lokalnih strateških dokumenata u svezi s inkluzijom Roma
- koordinirati i posredovati između romske zajednice i lokalne administracije u Gradu Subotici
- pružiti potporu lokalnoj samoupravi u Gradu Subotici u poslovima koordiniranja, pripreme i predaje dokumentacije za usvajanje lokalnih strateških dokumenata u svezi s inkluzijom Roma - Lokalnog akcijskog plana za Rome
- vršiti pripremu dokumentacije za natječaje koji se odnose na inkluziju Roma na koje Grad Subotica konkuriše
- vršiti koordinaciju sastanaka i događaja u cilju pripreme, provođenja i praćenja mjera namijenjenih inkluziji Roma
- pripremati izvješća o svom radu i druge dokumente tijekom izvještajnog razdoblja odnosno trajanja projekta i podnosi ih Tajništvu za društvene djelatnosti, odnosno supervizoru.

¹⁵ Svibnja 2008. godine u suradnji s OEBS-om, Ministarstvo zdravstva R. Srbije pokreće projekat „Zdravstveni medijator“. Zdravstvena medijatorica je u patronažnoj službi, ona surađuje sa zdravstvenim djelatnicima i suradnicima u Domu zdravlja. Suraduje s centrom za socijalni rad, s filijalom RZZO, s lokalnom samoupravom. Zdravstvena medijatorica povezuje zdravstveni sustav i romsku populaciju. Zdravstvena medijatorica ima najmanje završenu osnovu školu (najveći broj medijatorica je sa završenom osnovom školom).

ZAKONODAVNI I STRATEŠKI OKVIR ZA IZRADU LAP-a

U pripremi LAP-a vodilo se računa da bude sukladan međunarodnim i tuzemnim dokumentima koji ističu značaj uključivanja Roma u društveno-ekonomski sustav.

Međunarodni dokumenti:

- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (čl. 22, 25, 26),
- Konvencija o pravima djeteta,
- Ciljevi Programa za održivi razvoj do 2030.,
- Okvir EU za izradu nacionalnih strategija za integraciju Roma do 2020. godine,
- Smjernice EK za izradu nacionalnih strategija i AP,
- Mišljenje EK o zahtjevu Srbije za članstvo u EU i Analitičko izvješće (čl. 2),
- Povelja o osnovnim pravima u EU,
- Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (članak 1, stavak 4; članak 2 točka 2; članak 3, 5,7),
- Povelja o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama,
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim planovima (čl. 6-8, 9,10,11,13),
- Deklaracija o pravima pripadnika nacionalnih ili etničkih, vjerskih ili jezičnih manjina (članak 27),
- Univerzalni dokumenti o ljudskim pravima, Beograd 2001.,
- Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina.

Republika Srbija ima nacionalne zakonodavne dokumente koji podržavaju inkluziju romske zajednice:

- Ustav Republike Srbije
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju¹⁶
- Zakon o osnovama sustava obrazovanja i odgoja¹⁷,
- Zakon o osnovnoj školi
- Zakon o radu,(http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_radu.html)
- Zakon o javnom zdravstvu¹⁸
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti¹⁹
- Zakon o pravima pacijenata²⁰,
- Zakon o socijalnom stanovanju
- Zakon protiv diskriminacije osoba s invaliditetom,
- Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina iz 2002. godine kojim je Romima priznat status nacionalne manjine²¹.

¹⁶ „Službeni glasnik RS”, broj 18/10.

¹⁷ „Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 52/11 i 55/13.

¹⁸ „Službeni glasnik RS”, broj 72/09.

¹⁹ „Službeni glasnik RS”, br. 107/05, 72/09 – dr. zakon, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13 – dr. zakon i 93/14.

²⁰ „Službeni glasnik RS”, broj 45/13.

²¹ Službeni glasnik SRJ”, broj 1/02, „SL. List SCG”, Broj 1/03 Ustavna povelja i „Službeni glasnik RS” br.72/09 – dr. Zakon i 97/13-US.

Primjena zakonodavnih normi za inkluziju Roma i Romkinja u lokalnu zajednicu je definirana strateškim dokumentima:

- Strategija za socijalno unaprjeđenje položaja Roma i Romkinja 2016.-2025.²² godine;
- Akcijski plan za poglavlje 23 (travnja 2016.); Strategija reintegracije povratnika na temelju sporazuma o readmisiji
- Strategija razvitka obrazovanja u Srbiji do 2020.²³ godine
- Nacionalna strategija za prevenciju i zaštitu djece od nasilja,
- Strategija javnog zdravlja²⁴
- Nacionalna strategija za zapošljavanje za razdoblje 2011.-2020. godine²⁵
- Operativni zaključci sa seminara za Socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji²⁶,
- Nacionalna strategija socijalnog stanovanja²⁷
- Strategija za zapošljavanja za razdoblje 2011.-2020. godine²⁸,
- Nacionalna strategija za mlade,
- Strategija lokalnog održivog razvitka Grada Subotice (2013.-2022. godine).

METODOLOGIJA RADA PRI IZRADI LAP-a

Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma u Subotici (u daljnjem tekstu LAP) nastao je kao rezultat rada Vijeća za unaprjeđenje položaja Roma Grada Subotice (u daljnjem tekstu VIJEĆE) i radnih skupina: za obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb i stanovanje u koje su delegirani predstavnici relevantnih institucija, romskog civilnog sektora, pedagoški asistenti, romska zdravstvena medijatorica i roditelji iz romske zajednice.

Koordinaciju rada radnih skupina za izradu LAP-a, prikupljanje podataka i definiranje dokumenta su vodili Magda Fehérvári, predsjednica Vijeća za unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice i za komunikaciju s radnim skupinama te Stevan Nikolić, koordinator za inkluziju Roma Grada Subotice.

Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja Roma u Subotici oslanja se na četiri stupa Strategije lokalnog održivog razvitka Grada Subotice 2013.-2022.²⁹.

²² http://www.nexusvranje.com/dokumenti/sr/4_15_7_Nacionalna_strategija_zapredjivanje_polozaia_Roma.pdf

²³ „Službeni glasnik RS“, broj 107/12.

²⁴ „Službeni glasnik RS“, broj 22/09.

²⁵ „Službeni glasnik RS“, broj 37/11.

²⁶ <http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/ru/uesti-l/364-operativni-zakljucci-seminar-socijalno-ukljucivanje-roma-i-romkinja-u-r>

²⁷ „Službeni glasnik RS“, broj 13/12.

²⁸ „Službeni glasnik RS“, broj 37/11.

²⁹ http://www.subotica.rs/documents/slor/slor_sr.pdf

**RADNE SKUPINE ZA IZRADU LAP-a ZA UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA
ROMA I ROMKINJA 2017.-2021.**

Radne skupine za izradu LAP-a činili su predstavnici predškolske ustanove, osnovnih i srednjih škola, Doma zdravlja Subotica, Nacionalne službe za zapošljavanje filijala Subotica, Centra za socijalni rad Grada Subotica, pedagoški asistenti, romska zdravstvena medijatorica, koordinator za inkluziju Roma Grada Subotice, predstavnici RNVO kao i stanovnici romskih naselja u Čantaviru.

Tablica 16 RADNE SKUPINE ZA IZRADU LAP-a

RADNA SKUPINA ZA OBRAZOVANJE	
1.	PU „Naša radost“, Snežana Flego, pomoćnica ravnatelja
2.	Osnovne škole OŠ „Széchenyi István“, OŠ „Matko Vuković“, OŠ „Đuro Salaj“, OŠ „Hunyadi János“, specijalna škola „Žarko Zrenjanin“
3.	Srednje škole Kemijsko-tehnološka škola, Tehnička škole „Ivan Sarić“, Politehnička škola, Medicinska škola, Ekonomska škola „Bosa Milićević“, Muzička škola
4.	RNVO Udruga građana Edukativni centar Roma, Klaudija Kurina - predsjednica Udruga Roma Ači, Anica Dimović - predsjednica Kulturnog centra Roma
5.	Pedagoški asistenti: Nada Dimović, Suzana Čepo, Rejhana Saiti, Sanja Jovanović i Muhamet Bunjaku
6.	psihologinja Jasmina Tašković, savjetnica za planiranje karijere u Nacionalnoj službi za zapošljavanje –filijala Subotica
RADNA SKUPINA ZA STANOVANJE	
1.	Članovi RNVO: - Udruga građana Edukativni centar Roma - Udruga Roma AČI - Kulturni centar Roma
2.	Stanovnici romskih naselja iz Čantavira

RADNA SKUPINA ZA ZAPOSŁJAVANJE	
1.	Nacionalne službe za zapošljavanje - filijala Subotica Dušan Torbica, direktor
2.	Članovi Udruge građana Eduktivni centar Roma
RADNA SKUPINA ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU	
1.	Dom zdravlja: Dr. Mila Bogdanović, direktorica Doma zdravlja, Željko Otašević, socijalni radnik Doma zdravlja, dr. Tijana Torbica Bukvić, medicinska sestra Ira Ilovac
2.	Sanja Jovanović, pedagoški asistent i medicinska sestra
3.	Članovi Udruge Eduktivni centar Roma
RADNA SKUPINA ZA SOCIJALNU SKRB	
1.	Centar za socijalni rad Grada Subotica; Miroslava Bagavac, ravnateljica Centra za socijalni rad Grada Subotice
2.	Pedagoški asistenti: Nada Dimivić, Suzana Čepo, Rejhana Saiti, Muhamet Bunjaku, Sanja Jovanović,
3.	Željko Otašević, socijalni radnik Doma zdravlja Subotica

Pri izradi LAP-a u Subotici, prikupljeni su i analizirani osnovni podaci o položaju i potrebama Roma u Srbiji i Subotici. Korišteni su sljedeći izvori: statistički podaci iz Popisa stanovništva iz 2011. godine, Lokalni akcijski plan za unaprjeđenje položaja izbjeglih i interno raseljenih osoba, Profil grada Subotice, stavovi i izvješća zaposlenih u Domu zdravlja Subotica, Nacionalne službe za zapošljavanje - filijala Subotica, Centra za socijalni rad Grada Subotica, pedagoških asistenata, Tajništva za društvene djelatnosti, Udruge građana Edukativni centar Roma i Crvenog križa Subotica. Da bi došli do određenih podataka, organizirali smo sastanke i konzultacije s predstavnicima romskog civilnog sektora: Udruge građana Edukativni centar Roma, Udruge Roma Ači, Kulturnog centra Roma i predstavnicima romske populacije iz Subotice i Čantavira. Proces izrade LAP-a proveden je u razdoblju studenom 2015. do svibnja 2017. godine.

Participativni i partnerski pristupi u izradi ovog dokumenta biće primijenjeni i u procesu realizacije, praćenja i izvještavanja. Grad Subotica namjerava u realizaciju definiranih ciljeva i aktivnosti uključiti sve relevantne aktere iz lokalne zajednice, kao i surađivati s republičkim tijelima koja se bave pitanjem romske populacije i inozemnim fondovima na realizaciji ovog plana. Realno je za očekivati da ovakav koncept daje osnovu za optimalnu kvalitetu i rezultate planiranih aktivnosti, mjera i akcija na kojima će sve zainteresirane strane i socijalni partneri raditi u kontinuitetu u narednom razdoblju.

Ukupni društveni položaj Roma koji se nalaze na području grada, njihov stupanj obrazovanja, razina zdravstvene i socijalne skrbi, stopa zaposlenosti, loši uvjeti stanovanja kao i niz drugih problema bitno su utjecali na definiranje ciljeva lokalnog akcijskog plana.

Zahvaljujemo svim članovima radnih skupinama na doprinosu pri izradi ovog dokumenta

Osobito zahvaljujemo na mentorskoj potpori

Regionalnom vijeću za suradnju

Regional Cooperation Council

<http://www.rcc.int>

i

Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja

PRIMJENA LOKALNOG AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA ROMA 2017.-2021. GODINE NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE

Uspješno provođenje Lokalnog akcijskog plana za unaprjeđenje položaja Roma u Gradu Subotici osigurat će se jasnom podjelom nadležnosti u:

- 1) strukturi za upravljanje procesom primjene LAP-a**
- 2) strukturi koje su operativne i primjenjuju LAP i izvještavaju**

1) Struktura za upravljanje procesom primjene LAP-a

Nakon usvajanja LAP-a od strane Skupštine grada Subotice, Vijeće za unaprjeđenje položaja Roma na području Grada Subotice (*VIJEĆE*), koje je sudjelovalo u izradi ovog dokumenta, bit

će odgovoran za praćenje realizacije LAP-a, izvještavanje o postignutim rezultatima u svakom navedenom području za svaku proračunsku godinu kao i završno izvješće po isteku razdoblja za koji se dokument usvaja. Potrebne podatke prikupljat će **Tim za izvještavanje i praćenje realizacije LAP-a (u daljnjem tekstu TIM)**.

Tim za izvještavanje i praćenje realizacije LAP-a je operativno tijelo koje je spona sa svim relevantnim socijalnim partnerima i zainteresiranim akterima u provođenju planiranih mjera/aktivnosti/akcija. **TIM** je zadužen za prikupljanje i objedinjavanje podataka potrebnih za praćenje i izvještavanje navedenih mjera/aktivnosti/akcija po područjima i priprema godišnje izvješće.

S obzirom na nedostatak i usklađenost podataka s lokala, koji su bili potrebni za pripremu akcijskog plana u svim područjima, **TIM** će sa svim akterima u svim fazama rada prikupljati i analizirati podatke. To je potrebno učiniti u prvom polugodištu poslije usvajanja ovog dokumenta, kako bi indikatore i rezultate bilo moguće evidentirati, pratiti i usporediti.

Napravit će Plan upravljanja procesom primjene LAP-a.

Struktura za upravljanje procesom primjene LAP-a ima sljedeće zadatke:

- odgovara za vođenje cjelokupnog procesa primjene LAP-a;
- imenuje lokalne timove za upravljanje projektima koji nastanu kao rezultat operacionalizacije LAP-a;
- osigurava pristup i prikupljanje svih podataka i informacija u elektroničkoj formi od svakog aktera-sudionik u procesu unaprjeđenja položaja Roma u lokalnoj zajednici;
- održava kontakte sa svim sudionicima u realizaciji LAP-a;
- upravlja procesom praćenja (monitoringa) i ocjenjivanja uspješnosti (evaluacije) LAP-a;
- održava kontakte s javnošću i donositeljima odluka u lokalnoj samoupravi.

2) Operativnu strukturu za primjenu LAP-a činit će, osim članova Vijeća, koordinator za potporu inkluzije romske zajednice na području Grada Subotice i *Tim za praćenje i izvještavanje realizacije LAP-a* (TIM) koji će okupljati relevantne institucije, organizacije i timove ili radne skupine. One će biti formirane u cilju neposredne realizacije plana i projekata razvijenih temeljem LAP-a. Sukladno LAP, bit će realizirana podjela uloga i odgovornosti među različitim akterima u lokalnoj zajednici-partnerima u realizaciji. Svaki akter će sukladno principu javnosti i transparentnosti rada voditi odgovarajuću evidenciju i dokumentaciju i pripremati periodična izvješća o radu. *Izvješća će biti polazna osnova za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti rada.*

Operativna struktura za primjenu Lokalnog akcijskog plana ima sljedeće zadaće i odgovornosti:

- realizacija LAP-a;
- neposredna komunikacija s korisnicima usluga koje se osiguravaju LAP-om;
- redovito dostavljanje izvješća članovima Tima o svim aktivnostima na provedbi LAP-a;
- unaprjeđenje procesa primjene LAP-a sukladno sugestijama i preporukama upravljačke strukture.

Upravljačka i operativna struktura će razviti plan i mehanizme međusobne komunikacije, pratit će uspješnost razmjene informacija i učinkovitost komunikacije u odnosu na očekivane rezultate primjene LAP-a. Plan komunikacije upravljačke i operativne strukture uredit će vrijeme i načine razmjene informacija i poduzimanja odgovarajućih akcija. Godišnje planove će usvajati Skupština grada Subotice.

Mehanizmi praćenja, ocjenjivanja uspješnosti primjene LAP-a i donošenja eventualnih korektivnih mjera bit će definirani Planom praćenja i ocjenjivanja uspješnosti (planom monitoringa i evaluacije).

MJERA	Plan praćenja realizacije LAP i evaluacije				
Aktivnosti	Nositelj aktivnosti i odgovornosti	Indikatori rezultata (izvori vrijednost i za praćenje)	Partneri	Izvori financiranja	Predviđen rok za realizaciju
Prikupljanje i analiza podataka	GRAD, VIJEĆE, KOORDINATOR	Broj prikupljenih podataka; rezultati istraživanja; primarno iskustvo socijalnih partnera	CSRGs; DZS; NSZS; osnovne i srednje škole: PU „Naša radost“; PA; RZM; NVO; CKS, humanitarne organizacije	GRAD i drugi fondovi	2017.-2021. godine
Organizirati trening za članove Tima za praćenje i izvještavanje realizacije LAP-a	GRAD ; VIJEĆE, TIM KOORDINATOR	Broj tematskih edukacija	CSRGs; DZS; NSZS ; osnovne i srednje škole s područja Subotice; PU „Naša radost“; PA; RZM; NVO; CKS, humanitarne organizacije	GRAD i drugi fondovi	2018.-2019. godine
Pratiti svake godine implementaciju aktivnosti (pojedinačni monitoring) AP i uspješnost (rezultati koji odgovaraju planiranim ciljevima)	GRAD; VIJEĆE, TIM; KOORDINATOR	Godišnje analize i izvješća o realiziranim aktivnostima; - kvalitativna i kvantitativna analiza postignutih rezultata	CSRGs; DZS; NSZS ; osnovne i srednje škole s područja Subotice; PU „Naša radost“; PA; RZM; NVO; CKS, humanitarne organizacije	GRAD i drugi fondovi	2017.-2021. godine
Usporediti simetriju ciljeva/indikatora s postignućima/ rezultatima (Ocjena	GRAD; VIJEĆE, TIM; KOORDINATOR	godišnje analize i izvješća	CSRGs; DZS; NSZS ; osnovne i srednje škole s područja Subotice; PU „Naša	GRAD i drugi fondovi	2017.-2021. godine

uspješnosti)			radost“; PA; RZM; NVO; CKS, humanitarne organizacije		
--------------	--	--	---	--	--

PRAĆENJE I OCJENA USPJEŠNOSTI REALIZACIJE LOKALNOG AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA ROMA 2017.-2021. GODINE NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE

- **Cilj praćenja i ocjene uspješnosti (monitoringa i evaluacije)** Lokalnog akcijskog plana je da se sustavno prikupljaju podaci, prati i nadgleda proces primjene i procjenjuje uspjeh LAP-a radi predlaganja eventualnih izmjena u aktivnostima temeljem nalaza i ocjena.
- **Vremenski okvir:** Monitoring (kao sistematski proces prikupljanja podataka) provodi se kontinuirano i dugoročno za razdoblje 2017.-2021. Evaluacija (kao analiza podataka i donošenje ocjene o uspješnosti) vršit će se periodično - jednom godišnje i podnositi će se izvješće Skupštini grada Subotice, ili drugom nadležnom tijelu lokalne samouprave. Finalna evaluacija obaviti će se na kraju 2021. godine.
- **Predmet monitoringa i evaluacije:** Monitoring i evaluacija uključuju cjelovito sagledavanje ispunjenja aktivnosti – zadaća i specifičnih ciljeva.
- **Ključni indikatori utjecaja** za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti primjene Lokalnog plana će biti sljedeći:
 - broj novih usluga - lokalnih mjera / programa za Rome na području grada Subotice;
 - obuhvat romske populacije novim uslugama i mjerama;
 - struktura korisnika/ca usluga i mjera / programa;
 - razina uključenosti različitih aktera u pružanje usluga Romima u lokalnoj zajednici;
 - opseg finansijskih sredstava izdvojenih za usluge romskoj populaciji;
 - struktura finansijskih sredstava izdvojenih za usluge romskoj populaciji (proračun lokalne samouprave, donatorska sredstva, drugi izvori...).

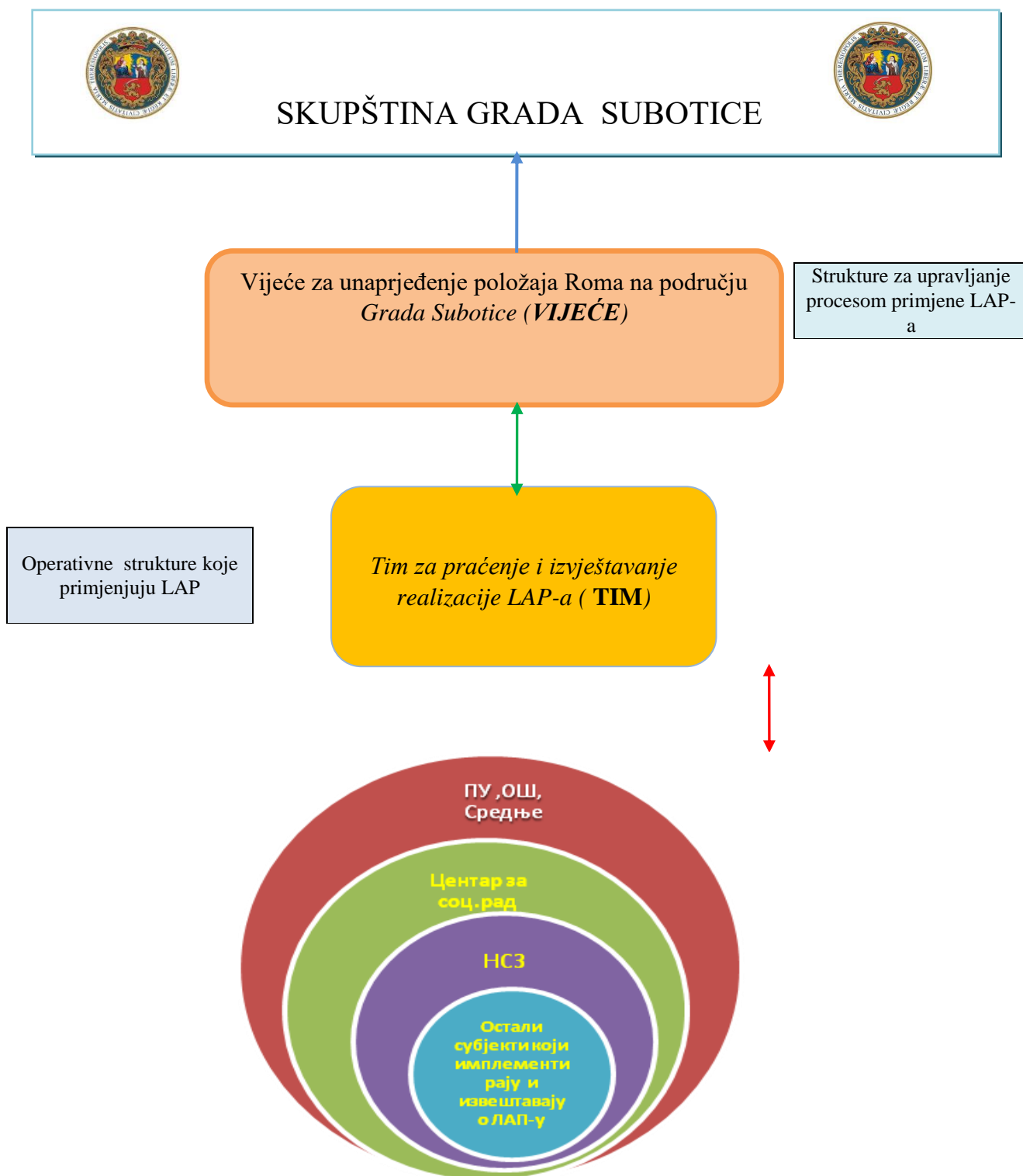
Procesni indikatori su definirani u sklopu tablice Lokalnog akcijskog plana.

Metode i tehnike monitoringa i evaluacije

- Za uspješno obavljanje monitoringa i evaluacije koristit će se standardni set alata među kojima su: evidentiranje korisnika, intervju s korisnicima (upitnici, razgovori, ankete,), izvještavanje i dr.

- Tim za izradu lokalnih akcijskih planova za Rome bit će odgovoran za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti rada na primjeni Lokalnog akcijskog plana – vršit će monitoring (M) i evaluaciju (E). Tim za monitoring i evaluaciju čine stručne osobe iz lokalnih institucija i organizacija koje se neposredno ili posredno bave pitanjima Roma, kao i predstavnici/ce korisničkih skupina ovog LAP-a. Povjerenstvo će svojim Planom rada definirati način organiziranja monitoringa i evaluacije LAP-a.

STRUKTURE ZA PRIMJENU LOKALNOG AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA ROMA 2017.-2021. NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE

Upravljanje realizacijom LAP-a vršit će *Vijeće za potporu inkluzije romske zajednice na području Grada Subotice*, u suradnji s imenovanim *Timom za izvještavanje realizacije LAP-a*. LAP predstavlja organiziran napor da se vrlo složena i brojna pitanja Roma u gradu Subotici rješavaju efikasnije i uz mobilizaciju svih raspoloživih ljudskih i materijalnih resursa.

Postavljanjem koordinatora za inkluziju Roma lokalna samouprava Grada Subotice je pokazala namjeru da iskreno želi sudjelovati u izgradnji društvenog ambijenta koji će omogućiti sugrađanima iz romske zajednice da preko svojih predstavnika imaju uvid u tokove implementaciju ovoga dokumenta.

Socijalna inkluzija romske populacije traži vrijeme i obostrani socijalni kompromis čija osnova je da romske obitelji imaju prava i obveze koje se tiču svih pojedinaca i obitelji svakog građanskog društva.

PROMOCIJA LOKALNOG AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA ROMA 2017.-2021.

Kako bi osigurali što cjelovitiju participaciju zainteresiranih strana u izradi ovoga dokumenta, prijedlog Lokalnog akcijskog plana razmatran je u okviru elektroničke javne rasprave s obuhvatom svih konkretnih sugestija i prijedloga zainteresiranih strana koji su pridonijeli kvalitetu i optimalnim rješenjima za najbolji interes romske populacije na području Subotice.

OPĆI CILJLOKALNOG AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA ROMA I ROMKINJA 2017.-2021.

Unaprjeđenje položaja Roma i Romkinja na području grada Subotice i stvaranje uvjeta za veću uključenost u društvene tokove putem potpore u području obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

U pripremi LAP-a izvršena je analiza³⁰ dosadašnjih aktivnosti i rezultata na unaprjeđenju položaja Roma i Romkinja u našoj zemlji i regiji, procijenili smo pozitivne kapacitete, slabosti, mogućnosti i prepreke s kojima se možemo suočiti na nacionalnoj i lokalnoj razini.

ANALIZA STANJA

Nacionalna razina

U N U T A R N J E	<p style="text-align: center;">Snage</p> <ul style="list-style-type: none"> - usvojena Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za razdoblje od 2016. do 2025. godine koja predviđa potporu programima inkluzije romske zajednice u lokalnim sredinama; - definiran Akcijski plan za primjenu Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za razdoblje 2016. do 2025. godine; - definirani su nositelji programa - postojanje instrumenata za potporu inkluzije romske zajednice u lokalnu sredinu: pedagoški asistenti, romska zdravstvena medijatorica i koordinatori za romska pitanja; 	<p style="text-align: center;">Slabosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljan broj obrazovanih pripadnika romske populacije; - u institucijama je nedovoljan broj zaposlenih Roma; - nizak stupanj samopoštovanja; - nedovoljna informiranost Roma o pravima i mogućnostima; - nedovoljna uključenost romske zajednice u pripremi projektnih ideja - nedovoljna uključenost romske zajednice u realizaciji projekata - postojanje predrasuda prema Romima; - nedovoljno uključivanje Roma u procese donošenja odluka koji se odnose na potrebe romske nacionalne manjine; - zbog nedovoljne pažnje društva, u romskoj zajednici se kod najsiromašnijih nije razvio osjećaj odgovornosti prema društvenim dobrima; - velika nezaposlenost romske populacije; - nepovjerenje pripadnika romske nacionalnosti na rad institucija; - podređen položaj žene u obitelji - nedostatak nacionalnih programa za potporu majkama i djeci u ranoj dobi (od 0 do 5,5 godina)
V A N J S K O	<p style="text-align: center;">Mogućnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - zagovaranje međunarodne zajednice o potrebama inkluzije romske zajednice u lokalnu sredinu; - definirani i usvojeni međunarodni i nacionalni strateški dokumenti za programe inkluziju Roma; - osigurana materijalna sredstva u međunarodnim fondovima za programe inkluzije Roma; - dostupni fondovi koji se bave problematikom Roma (ministarstva republike, pokrajinska tajništva, inozemni i tuzemni donatori, lokalna zajednica); - olakšice za mlade poduzetnike; - postojanje različitih oblika neformalnog obrazovanja; - pozitivna klima rukovodećih struktura i naklonjenost potrebama Roma; - mogućnost umrežavanja i razmjene iskustava primjera dobre prakse u području zaštite prava Roma u tuzemstvu i inozemstvu 	<p style="text-align: center;">Prepreke</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljni i spor priljev sredstava iz dostupnih fondova za financiranje programa inkluzije Roma; - nedostatak sredstava za sufinanciranje većih projekata; - pojedini međunarodni programi, namijenjeni unaprjeđenju položaja Roma, već su u završnoj fazi realizacije ili nisu dostupni Srbiji; - nestabilna politička situacija koja može usporavati pristup potencijalnim resursima; - nedefiniran sustav komunikacije između državnih struktura i lokalne zajednice; - nedostatak mehanizama za monitoring implementacije programa; - postojanje predrasuda prema romskoj zajednici; - prisustvo diskriminacije prema romskoj zajednici,

ANALIZA STANJA

Lokalna razina

<p>U N U T A R N J E</p>	<p>Snage</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvršna vlast grada Subotice otvorena je za rješavanje pitanja Roma; - opredijeljena sredstva u proračunu Grada Subotice za financiranje i sufinanciranje projekata za inkluziju Roma; - uspostavljena međusektorska suradnja između lokalne samouprave, Centra za socijalni rad Grada Subotice, Crvenog križa Subotice, Nacionalne službe za zapošljavanje-filijala Subotica, obrazovnih ustanova, Doma zdravlja Subotica i organizacija romskog civilnog društva. Ova mreža je osnova za aktivno sudjelovanje pripadnika romske zajednice u programima i projektima koji su namijenjeni unaprjeđenju njihova položaja u društvu na području grada Subotice; - postoje romska NVO koji imaju uspostavljen model međusektorke suradnje između romske zajednice i institucija; - lokalni mediji su naklonjeni praćenju programa koji se odnose na inkluziju Roma u Subotici; - usvojeni su lokalni strateški dokumenti: Akcijski plan za mlade, Akcijski plan za zapošljavanje, - u obrazovnim ustanovama uključeni su pedagoški asistenti: tri za pomoć pri učenju školske djece pri osnovnim školama i dva za pomoć u PU „Naša radost“; - romska zdravstvena medijatorica djeluje pri Domu zdravlja; - angažiranje dva koordinatora za inkluziju Roma Grada Subotice; 	<p>Slabosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - nepostojanje socijalne karte za romsku nacionalnu manjinu koja živi u Subotici; - nepoznat broj pripadnika romske zajednice koji žive na području Subotice koji ne posjeduje osobne okumente što za posljedicu ima nemogućnost ostvarivanja ljudskih prava - nedostatak materijalnih sredstava u proračunu Grada Subotica za financiranje/sufinanciranje projekata NVO koji se odnose na programe inkluzije romske zajednice; - nedovoljna projektna obučenost pojedinih romskih NVO za samostalno apliciranje za financijska sredstva kod inozemnih donatora; - nedostatak stambenih jedinica za socijalno stanovanje; - loše stanje postojećih i neuređenost komunalne infrastrukture u naseljima u kojima žive Romi; - javnost još uvijek nema dovoljno relevantnih informacija o položaju romske populacije na području grada Subotice i povremeno negativno reagira na intenzivniju potporu; - zbog nedovoljne kontinuirane pažnje društva, u romskoj zajednici se kod najsiriomašnjih nije razvio osjećaj odgovornosti prema društvenim dobrima; - nedostatak kvalificiranih kadrova; - u institucijama je nedovoljni broj zaposlenih Roma; - nedovoljno uključivanje Roma u procese donošenja odluka koji se odnose na romsku nacionalnu manjinu koja živi na području Subotice; - velika nezaposlenost romske populacije; - niska društvena moć da podrži sve potrebe romske zajednice; - nepovjerenje pripadnika romske nacionalnosti na rad institucija; - nizak stupanj samopoštovanja; - postojanje predrasuda prema Romima; - nedovoljna samoorganiziranost Roma; - nedovoljna uključenost mladih Roma u omladinski život grada; - podređen položaj žene u obitelji
<p>V A N J S K O</p>	<p>Mogućnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - olakšice za mlade preduzetnike; - postojanje različitih oblika neformalnog obrazovanja; - pozitivna klima rukovodećih struktura i naklonjenost potrebama Roma; - mogućnost umrežavanja i razmjene iskustava primera dobre prakse u području zaštite prava Roma u tuzemstvu i inozemstvu 	<p>Prepreke</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatak sredstava sa sufinanciranje većih projekata; - nedefiniran sustav komunikacije između državnih struktura i lokalne zajednice; - nedostatak mehanizama za monitoring implementacije programa; - postojanje predrasuda prema romskoj zajednici; - prisustvo diskriminacije prema romskoj zajednici.

I- LAP ZA OBRAZOVANJE

OPĆI CILJ LAP-A U PODRUČJU OBRAZOVANJA

Osigurati punu uključenost djece i mladih iz romske zajednice u kvalitetno predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, veći obuhvat Roma i Romkinja u studentskoj populaciji i pružanje potpore školovanju mladih i odraslih koji se nisu školovali ili su napustili školovanje, uz uvođenje djelotvornih i učinkovitih mehanizama za borbu protiv diskriminacije i ostvarivanje uvjeta za uživanje svih manjinskih prava za Rome i Romkinje u obrazovnom sustavu.

SPECIFIČNI CILJEVI

- 1) Povećati broj romske djece koja pohađaju cjelodnevni i poludnevni boravak i potpun obuhvat romske djece pripremnim predškolskim programom;
- 2) Povećati broj romske djece koja završavaju osnovnu školu;
- 3) Poboljšanje materijalnog i socijalnog položaja romskih učenika osnovnih, srednjih škola i studenata;
- 4) Uključivanje romske djece u srednjoškolsko obrazovanje i promicanje značaja istog;
- 5) Osigurati potpun obuhvat romske djece u obrazovni sustav povratnika iz zemalja EU
- 6) Monitoring uspješnosti romske djece u obrazovnom sustavu na području Subotice

1. Povećati broj romske djece koja pohađaju cjelodnevni i poludnevni boravak i potpun obuhvat romske djece pripremnim predškolskim programom

Aktivnosti	Razdoblje realizacije (od-do)	Očekivani rezultati	Indikator(i)	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partenr/i u realizaciji
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
1.1. Formiranje baze podataka o broju romske djece predškolske dobi i njeno redovito ažuriranje	2017.-2018.	Formirana baza podataka o broju romske djece predškolske dobi i ažuriranje formirane iste	Definirana baza podataka o broju djece predškolske dobi; ažurna baza podataka	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	Domaći i strani donatori	Tajništvo za društvene djelatnosti; PU „Naša radost“	Dom zdravlja Subotica i RNVO
1.2. Povećanje obuhvata djece dobi od 3,5 do 5,5 godina, pripadnika romske nacionalne manjine, u sustav POO	2017.-2021.	Obuhvaćeno minimum desetero romske djece dobi od 3,5 do 5,5 godina na godišnjoj razini za besplatni boravak u cjelodnevnom i poludnevnom boravku	Popisi djece pripadnika romske nacionalne manjine koja besplatno borave u cjelodnevnom i poludnevnom boravku u vrtićima PU „Naša radost“	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	Domaći i strani donatori	Tajništvo društvene djelatnosti; PU „Naša radost“;	Dom zdravlja Subotica i RNVO
1.3. Potpuni obuhvat romske djece obveznim PPP-om	2018.-2021. godine	Sva romska djeca dorasla za upis u PPP upisana i redovito pohađaju	Broj romskih dječaka i djevojčica koji su uključena u PPP ;	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	Domaći i strani donatori	Tajništvo društvene djelatnosti; PU „Naša radost“;	Dom zdravlja Subotica i RNVO
1.4. Uvođenje sadržaja romske kulture i tradicije u PPP	2017.-2021. godine	Romska djeca imaju mogućnost napredovati u duhu svoje tradicije	Broj programa sa sadržajem romske kulture i tradicije u PPP	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA PU „Naša	Domaći i strani donatori	PU „Naša radost“; RNVO	- RNVO

				radost“, RNVO			
1.5. Realizirati programe za roditelje i djecu dobi do tri godine u obitelji, zajednici i predškolskoj ustanovi kojima se potiče razvoj i učenje djece i razvoj roditeljskih vještina	2017.-2021. godine	Roditelji i zajednica imaju pozitivan stav prema ranom razvoju djece; postotak povećanja djece obuhvaćene programima za razvoj i učenje (na godišnjoj razini)	Popisi prisutnih, video prezentacije, edukativni materijal	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA PU „Naša radost“, RNVO	Domaći i strani donatori	PU „Naša radost“; RNVO	Dom zdravlja Subotica

2. Povećati broj romske djece koja završavaju osnovnu školu

Aktivnosti	Razdoblje realizacije (od–do)	Očekivani rezultati	Indikator(i)	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Pertenr/i u realizaciji
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
2.1. Koordinacija osnovnih škola s PU „Naša radost“ kroz praćenje redovitosti pohađanja predškolskog programa; iniciranje upisa romske djece u osnovne škole i preuzimanje baze podataka o broju	2017.-2021.	Formirana baza podataka o učenicima koji prelaze iz PPP u osnovne škole	Broj sastanaka; lista prisutnih; ažurirana baza podataka	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	Domaći i strani donatori	PU „Naša radost“; OŠ s područja Subotica; Tim za vertikalno praćenje uspjeha djece u obrazovnom sustavu GRADA	RNVO

romske djece koja polaze u osnovnu školu							
2.2. Edukativne radionice s romskim roditeljima o važnosti obrazovanja s naglaskom na obvezu upisa djece u OŠ	2017.-2018.	Pozitivan stav romskih roditelja o važnosti obrazovanja s naglaskom na obvezu upisa djece u OŠ	Broj realiziranih radionica u školskoj godini, lista prisutnih roditelja, evaluacijski listići s radionica	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	Domaći i strani donatori	PU „Naša radost“; osnovne škole; pedagoški asistenti; RNVO; KOORDINATOR	RNVO
2.3. Pomoć romskoj deci u učenju kako bi se smanjio broj učenika koji ispadaju iz obrazovnog sustava; dopunska nastava s punim angažiranjem pedagoških asistenata i koordinatora za romska pitanja u pomoći savladavanja jezične barijere i suradnja s roditeljima	2017.-2021.	Bolji uspjeh romskih učenika u učenju, smanjen broj učenika koji su ispali iz obrazovnog sustava; smanjen broj neopravdanih izostanaka	Broj djece koja završavaju započeto osnovno obrazovanje, broj održanih sastanaka s roditeljima,	162.000 dinara osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA s linije „Koordinator za inkluziju Roma“	Domaći i strani donatori	Osnovne škole; Lokalna samouprava; RNVO; KOORDINATOR	RNVO
2.4. Poticanje darovitih učenika za postizanje boljeg uspjeha;	2019.-2021.	Bolji uspjeh romskih darovitih učenika u učenju;	Smanjen broj izostanaka;	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	Domaći i strani donatori	Osnovne škole; Lokalna samouprava;	RNVO;
2.5.	2017.-2021.	Učenici se prijavljuju	Broj učenika koji	Sredstva	Domaći i	Osnovne škole;	RNVO;

Uključivanje romskih učenika u izvannastavne aktivnosti u kojima se njeguje nacionalna kultura		na vannastavne aktivnosti na kojima se njeguje nacionalna kultura	pohađa izvannastavne aktivnosti sa sadržajem kojim se iskazuje nacionalna kultura	osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	strani donatori	Lokalna samouprava;	
--	--	---	---	---	-----------------	---------------------	--

3 . Poboljšanje materijalnog i socijalnog položaja romskih učenika osnovnih, srednjih škola i studenata

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
3.1. Financijska potpora romskim učenicima, iz socijalno ugroženih obitelji, u osnovnim školama kroz: besplatne užine, školski pribor, produženi boravak	2017.-2021.	Bolji uspjeh romskih učenika u učenju, redovitost pohađanja nastave	Broj učenika koji su dobili besplatnu užinu, školski pribor, i produženi boravak	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	Domaći i strani donatori	Lokalna samouprava, osnovne škole	OCD
3.2. Financijska potpora romskim učenicima/studentima, za kupnju	2017.-2021.	Redovitost u pohađanju nastave, smanjivanje osipanja	Broj učenika i studenata koji su dobili materijalna sredstva za kupnju udžbenika, školsko postignuće učenika/studenata	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	MPNTR, Domaći i strani donatori	Lokalna samouprava	RNVO

udžbenika i školskog pribora							
3.3. Dodjela stipendija za uspješne romske učenike srednjih škola i studente	2018.-2021.	Bolja motivacija i uspjeh u školi.	Broj dodijeljenih stipendija.	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA	MPNTR, domaći i strani donatori	Lokalna samouprava,	RNVO,

4. Uključivanje romske djece u srednjoškolsko obrazovanje i promicanje značaja istog

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
4.1. Suradnja srednjih i osnovnih škola u svrhu promocije upisa romskih učenika u srednje škole	2018.-2021.	- povećan broj romske djece koja su završila osnovnu školu i koja su se upisala u srednju školu; - baza o broju učenika koja su upisala srednje škole	- baza podataka o učenicima koji su upisali srednju školu, - ažurna baza	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	MPNTR, domaći i strani donatori	PP služba osnovnih i srednjih škola	
4.2. Organiziranje tribina za romske roditelje čija djeca završavaju	2018.-2021.	Informirane romske obitelji o značaju upisa djece u srednje	Broj održanih tribina za roditelje; broj obitelji koje su	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	MPNTR, domaći i strani donatori	PP osnovnih i srednjih škola RNVO	RNVO

osnovnu školu o važnosti nastavka školovanja i upisa u srednje škole.		škole	sudjelovale na radionicama;				
4.3.Potpora romskim učenicima u učenju;	2017.-2021.	Bolje školsko postignuće romskih učenika u učenju; redovitost pohađanja nastave	Broj učenika koji završavaju srednje obrazovanje; broj održanih satova za potporu učenicima; broj konzultacija s pedagoškim asistentima i koordinatorom za romska pitanja s roditeljima	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	MPNTR, domaći i strani donatori	Srednje škole;	RNVO; PA
4.4. Motivacija darovitih učenika za postizanje boljeg uspjeha;	2018.-2021. godine	Motivirani učenici za postizanje boljeg uspjeha,	Broj učenika koji postižu dobre rezultate;	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	MPNTR, domaći i strani donatori	Srednje škole, RNVO	
4.5. Uključivanje romskih učenika u izvannastavne aktivnosti u kojima mogu iskazati svoje	2017.-2018. godine	Povećan broj učenika u svim aktivnostima škole; veća zastupljenost	Broj romskih učenika uključenih u izvannastavne aktivnosti, broj sadržaja	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	MPNTR, domaći i strani donatori	Lokalna samouprava; osnovne i srednje škole,	RNVO

sposobnosti u promicanju nacionalne kulture		različitih sadržaja koji promiču kulturu Roma	kojima se promiče nacionalna kultura Roma				
---	--	---	---	--	--	--	--

5. Uključivanje u obrazovni sustav povratnika iz zemalja EU

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
5.1. Upis učenika u obrazovni sustav;	2017.-2021.	Upisani učenici u obrazovni sustav; učenici su se uklopili u obrazovni sustav	Broj upisanih učenika koji su vraćeni po Sporazumu o readmisiji	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	MPNTR, domaći i strani donatori	Osnovne i srednje škole, PU „Naša radost“ Subotica; koordinator za romska pitanja; u suradnji s Gradom Subotica;	RNVO; matični ured; Centar za socijalni rad Subotica
5.2. Nabava udžbenika i školskog pribora;	2017.-2021.	Kupljeni udžbenici i školski pribor	Popis udžbenika, broj učenika koji su primili udžbenike	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	MPNTR, domaći i strani donatori	Osnovne i srednje škole,	RNVO;
5.3. Dodatna potpora učenicima u	2018-2021	Bolji školski uspjeh	Broj učenika koji uspješno završavaju školu	Sredstva osigurana kroz	MPNTR, domaći i strani	Osnovne i srednje škole,	RNVO, PA

učenju jezika i školskog gradiva				redovito financiranje	donatori		
5.4. Potpora u nabavljanju potrebne dokumentacije iz zemlje dolaska (prijevod dokumenata);	2018.-2021.	Osigurana osobna dokumentacija	- Broj podnesenih zahtjeva za osobne dokumente, - Broj osiguranih dokumenata	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	Domaći i strani donatori	Matični ured,	Ministarstvo vanjskih poslova, OCD
5.5. Psiho socijalna potpora učenicima i obiteljima	2018.-2021.	Učenici redovito završavaju školu	Popis učenika povratnika koji redovito završavaju školovanje	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	Domaći i strani donatori	RNVO, OCD	

6. Monitoring uspješnosti romske djece u obrazovnom sustavu na području Subotice

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
6.1. Formiranje Tima za vertikalno praćenje uspjeha učenika romske nacionalnosti	2018.-2021. godine	Formiran Tim za vertikalno praćenje uspjeha učenika romske nacionalnosti	Popis s imenima izabranih članova Tima za vertikalno praćenje uspjeha učenika romske nacionalnosti	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	Domaći i strani donatori	Tajništvo za društvene djelatnosti, PU „Naša radost“, OŠ, srednje škole, RNVO	RNVO, Neformalni Vijeće romskih roditelja, KLUB roditelja, OCD

6.2. Praćenje uspjeha romskih učenika koji su uključeni u obrazovni sustav i donošenje mjera za unaprjeđenje uspjeha	2018.-2021. godine	Poboljšanje uspjeha učenika, smanjeno osipanje iz obrazovnog sustava	- Broj sastanaka, zapisnici, - broj predloženih mjera kojim bi se poboljšao uspjeh u obrazovnom sustavu	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje	Domaći i strani donatori	KOORIDNA- TOR, Predsjednik Tima za vertikalno praćenje uspjeha učenika romske nacionalnosti	RNVO, Neformalno vijeće romskih roditelja, KLUB roditelja, OCD
--	-----------------------	---	---	---	--------------------------------	--	---

II. LAP ZA STANOVANJE

OPĆI CILJ

UNAPRJEĐENJE UVJETA STANOVANJA ROMA U SUBOTICI

SPECIFIČNI CILJEVI

1. Izgradnja infrastrukture u romskim naseljima
2. Izgradnja igrališta za djecu u dobi od 2 do 6 godina u romskim naseljima
3. Kupnja/adaptacija/izgradnja stambenih objekata u romskim naseljima

1. Izgradnja infrastrukture u romskim naseljima

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
1. Izgradnja ceste u romskim naseljima	2018.-2021. godine	1.1. izgrađena cesta u romskim naseljima	1.1.1. Izrađena potrebna planska dokumentacija 1.1.2. Dokumentacija o izgrađenoj infrastrukturi u romskim naseljima, 1.1.3.Fotografije iz različitih faza rada; novinski članci	Sredstva osigurana kroz redovito financiranje iz proračuna GRADA 2.850.000	Proračun RS,Pokrajinska tajništva, domaći i strani donatori	Grad Subotica, RNVO,	RNVO, OCD
2. Izgradnja igrališta za djecu u dobi od 2 do 6 godina u romskim naseljima	2019.-2021. godine	2.1. Izrada potrebna planska dokumentacija za igralište u romskom naselju 2.2. Izgradnja igrališta za djecu u dobi od 2 do 6 godina na predviđenoj lokaciji	2.1.1.Izrađena planska dokumentacija za igralište; 2.2.1.Izgrađena igrališta; 2.2.3. fotografije; izvješća iz medija	GRAD	Proračun RS, Pokrajinska tajništva, domaći i strani donatori	Grad Subotica,	CSRS; RNVO
3. Kupnja/adaptacija //izgradnja stambenih objekata u romskim naseljima	2019.-2021.	3.1. kupljeni/adaptirani /izgrađeni stambeni objekti za socijalno ugrožene romske obitelji na području Subotice	3.1.1. broj kupljenih/-adaptiranih /izgrađenih stambenih objekata za socijalno ugrožene romske obitelji na području Subotice; Broj obitelji koje su dobile potporu iz ove stavke	GRAD	Proračun RS, Pokrajinska tajništva, domaći i strani donatori	Grad Subotica, RNVO	RNVO

III. LAP ZA ZAPOSŁJAVANJE

OPĆI CILJ LAP-a U PODRUČJU ZAPOSŁJAVANJA

Poticati uključivanje radno sposobnih pripadnika romske nacionalne manjine na formalno tržište rada, podizati zaposlivost, zapošļavanje i ekonomsko osnaživanje, osobito Roma i Romkinja koji pripadaju kategorijama višestruko teže zaposlivih nezaposlenih osoba.

SPECIFIČNI CILJEVI LAP-a U PODRUČJU ZAPOSŁJAVANJA

- 1) Povećanje broja Roma koji koriste usluge Nacionalne službe za zapošļavanje;
- 2) Povećanje informiranosti Roma o programima dokvalifikacije i prekvalifikacije i unaprjeđenje kvalifikacija i kompetencija za povećanje konkurentnosti na tržištu rada;
- 3) Poticanje razvitka poduzetništva kod Roma;
- 4) Zapošļavanje Roma kroz organiziranje javnih radova;
- 5) Prepoznavanje i značaj angažiranja romske populacije u sektoru sakupljanja sekundarnih sirovina;
- 6) Smanjenje diskriminacije prilikom zapošļavanja Roma/ Povećanje zaposlenosti Romkinja;
- 7) Poticati zapošļavanje Roma i Romkinja u institucijama na lokalnoj i nacionalnoj razini, u suglasnosti s tijelima lokalnih samouprava i sukladno fiskalnim ograničenjima.

1) Povećanje broja Roma koji koriste usluge Nacionalne službe za zapošljavanje

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
1.1. Informirati i educirati pripadnike romske zajednice (osobito osobe iz kategorije višestruko ranjivih) o značaju i uvjetima prijave na evidenciju NSZ kroz: - direktan rad u filijalama i na terenu savjetnika za zapošljavanje NZS – mobilni timovi, karavani zapošljavanja, itd. - raspisivanje natječaja za prijedloge projekata organizacija civilnog društva koje bi realizirale informativno-edukativne aktivnosti o pravima i obvezama nezaposlenih osoba.	2018.-2021. godine	U evidenciji NSZ se povećao broj osoba koje su se izjasnile da su pripadnici romske nacionalne manjine	Povećan broj deklariranih osoba da su pripadnici romske nacionalne manjine na evidenciji u NSZS	Proračunska linija „Koordinator za inkluziju Roma“ Naknade za socijalnu skrb Ekonomsko osnaživanje 48.000	Proračun RS, Pokrajinska tajništva, domaći i strani donatori	NSZ; Vijeće za zapošljavanje	RNVO; mobilni timovi;

2. Povećanje informiranosti Roma o programima dokvalifikacije i prekvalifikacije i unaprjeđenje kvalifikacija i kompetencija za povećanje konkurentnosti na tržištu rada

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
2.1. Informiranje romske populacije o tržišno isplativim zanimanjima, odnosno o traženim zanimanjima	2018.-2021. godine	Veći broj Roma koji su slušali predavanja o tržišno isplativim zanimanjima	Lista prisutnih koji su slušali predavanja; broj Roma koji su informirani o programima dokvalifikacije i prekvalifikacije ; broj Roma koji su odabrali neko tržišno isplativo zanimanje; broj Roma koji su uključeni u program „Druga šansa“	GRAD	Proračun RS, Pokrajinska tajništva, domaći i strani donatori	Nacionalna služba za zapošljavanje; RNVO,	RNVO, Škola za obrazovanje odraslih
2.2. Informiranje romske populacije o programima „Druga šansa“	2017.-2021. godine	Veći broj Roma koji su uključeni u program „Druga šansa“	Lista prisutnih koji su slušali predavanja i završili	GRAD	Proračun RS, Pokrajinska tajništva, domaći i strani donatori	Nacionalna služba za zapošljavanje, Škola za obrazovanje odraslih	RNVO, PA

2.3. Organiziranje obuka za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i specijalizaciju sukladno potrebama tržišta.	2018.-2021. godine	Veći broj Roma koji su uključeni u program za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i specijalizaciju sukladno potrebama tržišta.	Lista polaznika obuke za prekvalifikaciju , dokvalifikaciju i specijalizaciju sukladno potrebama tržišta.	GRAD	MRZSiBP; PTGiT, Strani donatori	Nacionalna služba za zapošljavanje	Škola za obrazova- nje odraslih, srednje škole, RNVO, PA
---	-----------------------	---	--	------	--	--	---

3. Poticanje razvitka poduzetništva kod Roma

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
3.1. Organiziranje informativnih kampanja o programima za razvitak poduzetništva kod Roma	2018.-2021. godine	Bolja informiranost o programima za razvitak poduzetništva kod Roma	Broj održanih kampanja; liste prisutnih	GRAD SUBOTICA	MRZSiBP; PTGiT, Strani donatori	Nacionalna služba za zapošljavanje, KOORDINATOR, RNVO	Vijeće za zapošljavanje; OCD
3.2. Organiziranje obuke iz poduzetništva za romsku populaciju	2017.-2021. godine	Bolja informiranost o programima za razvitak poduzetništva kod Roma	Broj održanih obuka, lista prisutnih, evaluacijski listići, fotografije, i broj Roma koji su zainteresirani za pokretanje vlastitog biznisa	GRAD SUBOTICA	MRZSiBP; PTGiT, Strani donatori	NCZFS, KOORDINATOR; RNVO	Vijeće za zapošljavanje; OCD

4. Zapošljavanje Roma kroz program javnih radova

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
4.1. Promocija natječaja javnih radova kod RNVO	2017.-2021. godine	Romske udruge su informirane o pozivu za javne radove	Broj promocija natječaja javnih radova među romskim udrugama	GRAD SUBOTICA	MRZSiBP; PTGiT, Strani donatori	NCZFS; RNVO;	RNVO
4.2. Radno angažiranje Roma u programu javnih radova	2017.-2021. godine	Povećanje broja Roma koji su zaposleni u okviru javnih radova	Broj Roma koje je angažiran u okviru poziva za javne radove.	GRAD SUBOTICA	MRZSiBP; PTGiT, Strani donatori	NCZFS; NVO; Lokalna samouprava	RNVO

5. Prepoznavanje i značaj angažiranja romske populacije u sektoru sakupljanja sekundarnih sirovina

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
5.1. Organiziranje informativnih sesija za SSS i osobe koje su zainteresirane za tu djelatnost na temu značaj položaj sakupljača u društvu tržište i budući položaj	2019.-2021.	- Formiranje baze SSS - Povećanje broja Roma koji su obučeni i informirani o procesu rada vezanog za tržište sekundarnih sirovina	- Baza podataka o Romima SSS - Popisi sudionik na informativnim sesijama, fotografije,	GRAD SUBOTICA	Domaći i strani donatori	VIJEĆE	RNVO, OCD,

6. Smanjenje diskriminacije prilikom zapošljavanja Roma/ Povećanje zaposlenosti Romkinja

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
6.1. Provođenje antidiskriminacijskih kampanja za zapošljavanje Roma	2018.-2021.	Veći broj formalno zaposlenih Roma	Izvješće NCZFS	Tajništvo za društvene djelatnosti	Domaći i strani donatori	NSZFS; RNVO; Lokalna samouprava;	Zaštitnik građana Grada Subotice; Pokrajinski zavod za ravnopravnost spolova; KOORDI-

							NATOR
--	--	--	--	--	--	--	-------

8. Poticati zapošljavanje Roma i Romkinja u institucijama na lokalnoj razini u suglasnosti s tijelima lokalnih samouprava i sukladno fiskalnim ograničenjima

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
8.1. Postotak povećanja Roma i Romkinja zaposlenih u državnoj upravi na lokalnoj razini sukladno donesenim podzakonskim aktom kojim se uređuje afirmativna mjera zapošljavanja nacionalnih manjina u tijelima javne vlasti.	2018.-2021.	Zapošljavanje Roma u javnim službama sukladno postotnom udjelu u ukupnom broju stanovnika u lokalnoj zajednici). Primjena afirmativne akcije nositelja vlasti i državnih tijela pri zapošljavanju ove kategorije građana.	Broj zaposlenih Roma; Podaci MDULS	Proračun lokalne samouprave	Resorna ministarstva i pokrajinska tajništva	Grad Subotica	Gradska uprava, javna komunalna poduzeća, javne ustanove

IV. LAP ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU

OPĆI CILJ LAP-A ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU ROMA

UNAPRJEĐENJE ZDRAVSTVENOG STANJA ROMA NA PODRUČJU SUBOTICE

SPECIFIČNI CILJEVI

1. Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite za romsku populaciju;
2. Poboljšanje položaja socijalno ugroženih Roma kroz pomoć u zdravstvenoj njezi i adekvatnom načinu prehrane;
3. Unaprjeđenje higijensko - epidemioloških uvjeta u romskim naseljima u cilju sprječavanja nastanaka i širenja zaraznih i parazitarne bolesti;

1. Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite za romsku populaciju

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
4.1. Angažiranje zdravstvene medijatora	2018.	Približavanje romske zajednice ka zdravstvenim institucijama	Angažirana medijatorica	0	Resorno ministarstvo, Svjetska zdravstvena organizacija, Svjetska banka, UNICEF	Resorno ministarstvo	Dom zdravlja Subotica
4.2. Provođenje projekata za unaprjeđenje zdravlja Roma: potpun obuhvat obveznom imunizacijom, poboljšanje nutritivnog statusa odojčadi i male djece, poboljšanje reproduktivnog zdravlja, prevencija	2017.-2021.	Bolja informiranost romske zajednice o značaju zdravstvene zaštite	Broj sudionika na radionicama, broj djece koja su obuhvaćena imunizacijom	Lokalna samouprava	Resorno ministarstvo, Svjetska zdravstvena organizacija, Svjetska banka, UNICEF	Zdravstvene ustanove, zdravstveni medijator, Zavod za javno zdravstvo,	RNVO. OCD, Crveni križ Subotica

kroničnih nezaraznih oboljenja, edukacija o prevenciji rizika kod Roma koji se bave sakupljanjem sekundarnih sirovina. opijati i posljedice							
---	--	--	--	--	--	--	--

2. Poboljšanje položaja socijalno ugroženih Roma kroz pomoć u zdravstvenoj njezi i adekvatnom načinu prehrane

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
2.1. Utvrđivanje broja socijalno ugroženih Roma koji boluju od kroničnih bolesti	2018.-2021.	2.1. Utvrđen broj socijalno ugroženih Roma koji boluju od kroničnih bolesti	2.1.1. Popis broja socijalno ugroženih Roma koji boluju od kroničnih bolesti	Grad Subotica	Resorno ministarstvo, i tajništvo, Domaći i strani donatori	CSRS, Dom zdravlja Subotica Romski zdravstveni medijator; KOORDINATOR	RNVO;
2.2. Osiguravanje lijekova i medicinskih pomagala za socijalno ugrožene Rome	2017.-2021. godine	2.2.1. Osigurani lijekovi i medicinska oprema za socijalno ugrožene Rome	Popis osoba koje su obuhvaćene ovim programom, izvješća, fotografije	Grad Subotica	Resorno ministarstvo i tajništvo, Svjetska zdravstvena organizacija, Svjetska banka, UNICEF	Crveni križ Subotica	RNVO

2.3. Realizacija programa pomoći u zdravstvenoj njezi socijalno ugroženih Roma, starih, nepokretnih osoba i osoba s posebnim potrebama	2018.-2021. godine	2.3.1. Realizirani programi pomoći u zdravstvenoj njezi socijalno ugroženih Roma, starih, nepokretnih osoba i osoba s posebnim potrebama	2.3.1.1. Broj socijalno ugroženih osoba kojima je osigurana pomoć; 2.3.1.2. izvješća o uručenoj pomoći, fotografije,	Grad Subotica	Resorno ministarstvo, tajništvo, Svjetska zdravstvena organizacija, Svjetska banka, UNICEF	Centar za socijalni rad; Crveni križ Subotica; KOLIJEVKA, Gerontološki centar, Humanitarne organizacije	RNVO, Crveni križ Subotica
---	--------------------	---	---	---------------	--	---	----------------------------

3. Unaprjeđenje higijensko epidemioloških uvjeta u Romskim naseljima u cilju sprječavanja nastanka i širenja zaraznih bolesti

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
3.1. Provođenje deratizacije, dezinfekcije i dezinfekcije u romskim naseljima	2018.-2021. godine	Uspješno provođenje deratizacije, dezinfekcije i dezinfekcije u romskim naseljima	Broj tretiranih objekata	Grad Subotica	Resorno ministarstvo, tajništvo, Svjetska zdravstvena organizacija, Svjetska banka, UNICEF	Zavod za javno zdravstvo;	RNVO

V. LAP ZA SOCIJALNU SKRB

OPĆI CILJ LAP -a ZA PODRUČJE SOCIJALNE SKRBI

Unaprijediti pristup uslugama socijalne skrbi i dostupnost novčanih davanja radi smanjenja siromaštva i povećanja socijalne uključenosti Roma i Romkinja u lokalnoj zajednici.

SPECIFIČNI CILJEVI LAP-a ZA PODRUČJE SOCIJALNE SKRBI

1. Jačati savjetodavnu ulogu centra za socijalni rad u suradnji sa NVO, predškolskim i školskim ustanovama i raditi na intenzivnijem uključivanju korisnika: romske djece i mladih u lokalne usluge socijalne skrbi, s posebnim naglaskom na djeci bez roditeljske skrbi i unaprjeđivanju programa potpore majkama.
2. Stvaranje uvjeta za veću uključenost Roma u sustav socijalne skrbi.

1 . Jačati savjetodavnu ulogu centra za socijalni rad u suradnji s NVO, predškolskim i školskim ustanovama i raditi na intenzivnijem uključivanju korisnika: romske djece i mladih u lokalne usluge socijalne skrbi, s posebnim naglaskom na djeci bez roditeljske skrbi i unaprjeđivanju programa potpore majkama

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
1.1. Iniciranje i razvitak programa potpore romskim obiteljima s djecom u riziku od zlostavljanja, zanemarivanja, napuštanja obrazovanja, lišenja obiteljske sredine,	2018.-2021. godine	1.1.1. Smanjen broj romskih obitelji s djecom u riziku od zlostavljanja, zanemarivanja, napuštanja obrazovanja, lišenja obiteljske sredine,	1.1.1. Broj romskih obitelji koje koriste potporu CSR 1.1.1.2. Udjel i broj djece romske nacionalnosti koja su korisnici usluga intenzivne potpore obitelji 1.1.1.3. broj uključene djece i mladih romske nacionalnosti u aktivnosti i programe Dnevnog centra za djecu s problemima u ponašanju	Grad Subotica,	Resorna ministarstva i tajništva, domaći i strani donatori	CSRS, Dom zdravlja, Policijska uprava Subotica,	RNVO
1.2. Radna angažiranja suradnika/ica Centara za socijalni rad koji su pripadnici/e romske nacionalne manjine	17.-2021. line	1.2.1. Angažiran suradnik/ca iz romske zajednice	1.2.1.1 Postotak stručnih djelatnika koji su prošli obuku za kompetentnu praksu u socijalnom radu	Grad Subotica,	Resorna ministarstva i tajništva, domaći i strani donatori	CSRS	RNVO

2. Stvaranje uvjeta za veću uključenost Roma u sustav socijalne skrbi

Aktivnosti	Razdoblje realizacije	Očekivani rezultat	Indikatori	Potrebni resursi		Nositelj aktivnosti	Partner/i
				Proračun Lokalne samouprave	Ostali izvori		
2.1. Izrada socijalne karte romske zajednice uz definiranje socijalnih potreba	2017.-2021. godine	2.1.1. Urađena socijalna karta romske zajednice 2.1.2. definirane socijalne potrebe 2.1.3. Definirani odgovarajući akteri koji osiguravaju usluge socijalne skrbi	2.1.1.1. Socijalna karta romske zajednice; 2.1.2.1. Broj i vrste definiranih potreba; 2.1.3.3. Identificirane usluge socijalne skrbi i akteri koji sudjeluju u njihovu pružanju;	Grad Subotica	Resorna ministarstva i Pokrajinski tajništva, domaći i strani donatori	CSRS, Dom zdravlja Subotica	RNVO,
2.2. Prijava prebivališta za Rome koji stanuju u nelegalnim naseljima ili u nelegalnim stambenim jedinicama	2017.-2021. godine	2.2.1. Veći broj osoba ostvario mogućnost korištenja socijalne skrbi prijavom prebivališta na adresi Centra za socijalni rad Subotica	2.2.1.1. Broj prijavljenih osoba na adresi Centra za socijalni rad Subotica	Grad Subotica	-	Centar za socijalni rad Subotica, Policijska uprava Subotica, Koordinator za romska pitanja	RNVO

Popis tablica

Tablica 1	Stanovništvo u Subotici	Stranica 8
Tablica 2	Najčešća radna angažiranja Roma	Stranica 15
Tablica 3	Ukupno stanovništvo i Romi u Republici Srbiji prema ekonomskoj aktivnosti, 2002.-2011. godine	Stranica 16
Tablica 4	Pokazatelji ekonomske nemoći romskog stanovništva	Stranica 16
Tablica 5	Dobna struktura građana romske nacionalnosti u Subotici	Stranica 20
Tablica 6	Broj djece u PU „Naša radost“	Stranica 21
Tablica 7	Učenici Romi upisani u OŠ na području grada Subotice 2016./17. godine	Stranica 22
Tablica 8	Broj učenika koji pohađaju inkluzivnu nastavu na području grada Subotice	Stranica 23
Tablica 9	Učenici Romi koji su upisani u srednje škole na području grada Subotice u školskoj 2016./17. godini	Stranica 24
Tablica 10	Teritorije sa većim postotkom Roma i Romkinja na području grada Subotice	Stranica 25
Tablica 11	Brojno stanje Roma u romskim naseljima u MZ Čantavir	Stranica 25
Tablica 12	Pregled nezaposlenih Roma po stupnju stručne spreme	Stranica 31
Tablica 13	Pregled broja nezaposlenih Roma i njihov % udio u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici	Stranica 31
Tablica 14	Zapošljavanje Roma i njihov % udio u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01. 01. 2016. - 31. 12. 2016. godine)	Stranica 32
Tablica 15	Razvijenost romske djece sukladno dobi	Stranica 33
Tablica 16	Radne skupine za izradu LAP-a	Stranica 40